

LUNDS
UNIVERSITET

Socialhögskolan

Magisteruppsats i socialt arbete

Vårterminen 2010

”Vad innebär barnperspektiv?”

Författare: Mimoza Polisi

Hanledare Lina Ponnert

ABSTRACT

Author: Mimoza Polisi

Supervisor: Lina Ponnert

Title: "What does a child perspective mean?"

The purpose of this study is to understand and analyze the meaning of child perspective from a social worker perspective. My questions were: What does a child perspective mean for social workers? What potential opportunities are social workers experiencing to use a child perspective? What possible obstacles are social workers experiencing to use a child's perspective?

My approach to knowledge is based on the hermeneutic tradition of knowledge. The essay is based on semi-structured interviews and I have interviewed six social workers in child welfare, from two neighboring municipalities in southern Sweden. I have chosen social constructionism and childhood sociology as an analytical tool in the essay because they state that there is no objective truth and that knowledge is influenced by time and context.

My main findings in the study was that; children's right to make their voices heard to meet the children and share them with information are important aspects of child perspective. The child's role in an investigation varies depending on the child's age. The child can be an actor by their own individual and participation but it can be too much responsibility for children to produce facts. Difficulties with child perspective is that parent have a stronger position than the child, parents statements prevail, parents can express themselves better verbally and may be more driven and demanding. Perspective on the whole family, collaboration with other authorities, time constraints and heavy workloads are other difficulties in maintaining child perspective for social workers. Cooperation with parents is an important factor in maintaining a child perspective. Other opportunities to apply the perspective of children are the child's communication skills, age and for some social workers it is easier to work with parent's free will and for others through coercion.

Key words: child perspectiv (barnperspektiv), childservices (barnavård), social services (socialtjänst), childhood sociology (barndomssociologi, social constructionism (socialkonstruktionism).

INEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Inledning

1.1	Problemformulering	s. 1-2
1.2	Syfte och frågeställningar	s. 2
1.3	Definition av nyckelbegrepp	s. 2-3
1.4	Vad säger lagen?	s. 3-4

2. Metod

2.1	Forskningsansats	s. 4-5
2.2	Kvalitativ metod	s. 5-6
2.3	Semistrukturerade intervjuer	s. 6-7
2.4	Avgränsningar och urval	s. 7-8
2.5	Reliabilitet och validitet	s. 8-9
2.6	Generaliserbarhet	s. 9-10
2.7	Tillvägagångssätt	s. 10-11
2.8	Etiska överväganden	s. 11-12
2.9	Förförståelse	s. 12
2.10	Källkritik	s. 12-13

3. Tidigare forskning

3.1	Barns behov och barns intressen	s. 13
3.2	Objektsyn/ subjektsyn	s. 14
3.3	Barns rättigheter	s. 14-15
3.4	Barnets bästa	s. 15
3.5	Svårigheter i barnavårdsutredningar	s. 15-18
3.6	Barns behov i centrum (BBIC)	s. 18

4. Teoretiska utgångspunkter

4.1	Teorimotivering	s. 19
4.2	Problematisering av teorival	s. 19-20
4.3	Socialkonstruktionism	
4.3.1	Socialkonstruktionismens premisser	s. 20-21
4.3.2	Legitimering, externalisering och typifiering	s. 22
4.4	Barndomssociologi	
4.4.1	Barn och barndom	s. 22-23
4.4.2	Barns position	s. 23-24
4.4.3	Ålderns betydelse	s. 24
4.4.4	Olika sätt att betrakta barn	s. 24
4.4.5	Lagens betydelse	s. 24-25

5. Presentation av resultat och analys

5.1	Vad betyder ett barnperspektiv?	
5.1.2	En mix av barnets perspektiv, socialsekreterares tolkningar och bedömningar	s. 25-26
5.1.3	Barnets rätt att göra sin röst hörd	s. 26-27
5.1.4	Vad barnets känner och vill	s. 27
5.1.5	Att ta del av information	s. 28
5.1.6	Barnperspektiv att avstå från barnsamtal	s. 28-30
5.1.7	"Barn ska få vara barn"	s. 30-31
5.1.8	"...barn har ju egentligen inte rättigheter..."	s. 31
5.1.9	"...barn har precis samma rättigheter som föräldrarna..."	s. 31-32
5.1.10	Rättigheter med förbehåll	s. 32
5.1.11	"Jag tänker inte så barnet som aktör..."	s. 33
5.1.12	Delvis aktör	s. 33-34
5.1.13	Aktör och beroende	s. 34-35
5.1.14	Sammanfattning	s. 35
5.2	Faktorer som hindrar /gynnar barnperspektiv	
5.2.1	Ålderns betydelse	
5.2.1.1	<i>"Då vinner de som kan föra sin talan"</i>	s. 35-36
5.2.1.2	<i>Barnperspektiv eller uppförandeperspektiv?</i>	s. 36-37
5.2.2	Barns position	
5.2.2.1	<i>Helhetsperspektiv- hinder för barnperspektiv</i>	s. 37-38
5.2.2.2	<i>"Föräldrarna är starkare än barnet"</i>	s. 38-39
5.2.2.3	<i>Fokus på föräldrars kaos</i>	s. 40
5.2.2.4	<i>Barn är lojala</i>	s. 40-41
5.2.3	Barnavårdsutredningars karaktär	
5.2.3.1	<i>"...Vi är så inkörda i vårt arbets sätt..."</i>	s. 41-42
5.2.3.2	<i>Föräldraperspektiv vid ansökan</i>	s. 42-43
5.2.3.3	<i>Barnperspektiv vid tvång och frivillighet</i>	s. 43-44
5.2.3.4	<i>Tidsbrist och hög arbetsbelastning</i>	s. 44-45
5.2.4	Samarbetets betydelse	
5.2.4.1	<i>Samarbete med föräldrar gynnar barnperspektiv</i>	s. 45-46
5.2.4.2	<i>"Mer barnperspektiv från andra myndigheter"</i>	s. 47-48
5.2.4.3	<i>Sammanfattning</i>	s. 48-49

6 Avslutande diskussion **s. 49-52**

Referenslista	s. 52-54
Bilaga 1- intervjuguide	s. 54-55
Bilaga 2 –informationsbrev till respondenterna	s. 55

1. INLEDNING

1.1 PROBLEMFÖRMULERING

Socialsekreterare som arbetar inom barnavården har samhällets uppgift att både skydda barn från att fara illa samt att barn får det stöd de är i behov av. Socialsekreterares yrke präglas av myndighetsutövning, kontroll och service, samtidigt ska de arbeta utifrån ett ”barnperspektiv” (Halldén, 2003). Socialsekreterares samtal och möten med barn aktualiserar dock flera dilemman som t.ex. barns behov och intressen gentemot föräldrars rättigheter, barnets position med egna rättigheter och som del i familjen samt barns lojalitet och rädsla för föräldrarna att tala om svårigheter i hemmiljön (ibid). Barnavårdsutredningar kritiseras även för att barnen sällan kommer till tals, att tonvikten ofta ligger på vuxna och att det oftast är föräldrarnas problem som belyses, sällan barnets behov (Sundell & Egelund, 2007). I 1 kap 2 § Sol framgår ”När en åtgärd rör ett barn skall barnets inställning så långt det är möjligt klarläggas. Hänsyn skall tas till barnets vilja med beaktande av dess ålder och mognad”. Den sista meningen erbjuder dock ett stort utrymme för tjänstemannens egna bedömningar.

Barnperspektiv förefaller vara ett komplicerat begrepp i socialtjänstens arbete med barn och föräldrar (Rasmusson, 2006). Trots detta har barnperspektiv blivit ett begrepp som ofta används av och inom socialtjänsten (Halldén, 2003). Men vad innebär egentligen barnperspektiv i social barnavård?

Forskning visar att det finns olika tolkningar av begreppet barnperspektiv, som inte alltid stämmer överens med varandra (Andersson & Aronsson, 2004). Begreppet barnperspektiv kan till exempel inrymma både barnets eget perspektiv, men också professionellas tolkningar av barnets bästa, barnets rättigheter, barns aktörskap, barnets behov, utsagor och röst. Barnperspektiv kan även innebära barns rätt till information och delaktighet (Halldén, 2003; Aronsson, 1996). Enligt Socialstyrelsen (2006) syftar ett barnperspektiv till att värna om barns rättigheter och att barn är aktiva subjekt som skall komma till tals för att förmedla sina erfarenheter. Forskares slutsats är att det inte finns ett barnperspektiv, utan att det kan finnas många barnperspektiv (Andersson & Aronsson, 2004).

Enligt Rasmusson (2006) finns det fortfarande många frågetecken kvar angående begreppets konkreta betydelse i social barnavård och hon anser att begreppet barnperspektiv fortfarande präglas mycket av retorik och ideologi.

Det har således visat sig att barnperspektiv är ett begrepp som rymmer flera aspekter och vanliga aspekter är: rätten att få komma till tals, barns bästa, delaktighet och barnets rätt till information. Om barnperspektiv inrymmer olika aspekter, kan det leda till att begreppet tolkas på olika sätt av olika socialsekreterare inom barnavården?

1.2 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR

Syftet med denna studie är att förstå och analysera innebörden av begreppet barnperspektiv i social barnavård ur socialsekreterares perspektiv.

- Vilken innebörd tillskriver socialsekreterare begreppet barnperspektiv?
- Vilka eventuella möjligheter uppger socialsekreterarna att de upplever i tillämpningen av ett barnperspektiv?
- Vilka eventuella hinder uppger socialsekreterarna att de upplever i tillämpningen av ett barnperspektiv?

1.3 DEFINITION AV NYCKELBEGREPP

Formellt definieras personer som *barn* upp till 18 års ålder. Efter 18 är man myndig och då tillkommer andra rättsliga skyldigheter och rättigheter (6 kap. 2§ FB). Den här uppsatsen kommer dock i första hand fokusera på yngre barn, åldrarna 0-12 år, då respondenterna arbetar inom utredningsenheter för barn i åldrarna 0-12 år.

Eftersom jag utgår från ett konstruktionistiskt teoretiskt perspektiv har jag valt att inte utgå från en förväg bestämd definition av barnperspektiv i uppsatsen. För att förstå och analysera begreppet barnperspektiv ur socialsekreterarnas perspektiv, har jag dock valt att använda aspekterna; *barnets delaktighet*, *barnets roll*, *barnet som aktör* och *barns rättigheter* i intervjuguiden för att inhämta data. Jag har valt ut ovanstående aspekter eftersom de är vanligt förekommande i forskning om barnperspektiv och intressanta aspekter för att finna data som kan besvara uppsatsens syfte.

Sundell och Egelund (2007) använder begreppet *barnavårdsutredning* för att beskriva hela utredningsprocessen som inleds enligt 11 kap. 1 och 2 §§ Sol, vid misstanke om att ett barn far illa. Detta omfattar både utredningsprocessen och den skriftliga utredningen. Jag kommer att utgå från denna definition av barnavårdsutredning. *Social barnavård* omfattar den verksamhet som barnavårdsutredningar är en del av. Begreppet social barnavård innebär samhällets organiserade insatser för barn som far illa eller misstänks fara illa. Det omfattar

både hur ärenden aktualiseras, utreds genom barnavårdsutredningar och eventuella insatser för barnen och familjer. Jag kommer att använda begreppet social barnavård för att avgränsa mig från andra verksamheter som vänder sig mot barn, exempelvis barnomsorg och barnhälsovård. *Aktualisering* avser det första stadiet när ett ärende inkommer till socialtjänsten genom ansökan eller anmälan. Målgruppen för social barnavård är barn som riskerar att fara illa eller som *far illa*. Barn som *far illa* kan med andra ord avse; barn i behov av särskilt stöd, barn i riskzon, barn som är utsatta, barn med psykosociala problem, barn till riskföräldrar, barn till omsorgssviktande föräldrar, psykosocialt utsatta barn, barn från psykosociala riskmiljöer och barn i fara (Sundell och Egelund, 2007). Jag kommer att utgå från denna definition av *barn som far illa*.

3.4 VAD SÄGER LAGEN?

Sol (2001:453) är förkortning av socialtjänstlagen och insatser av denna karaktär bygger på samtycke från föräldern eller den unge (om barnet har fyllt 15 år). *LVU* betyder Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (1990:52), och är aktuellt då det råder brister i hemmiljön eller att barnet har ett beteende som medför påtaglig risk samt att det saknas samtycke från föräldrarna eller den unge (ibid). I 1 kap 2 § *Sol* framgår; ”*När åtgärder rör barn skall det särskilt beaktas vad hänsynen till barnets bästa kräver. Med barn avses varje människa under 18 år.*” Även i 1 § *LVU* regleras att barnets bästa är avgörande. Med hänsyn till barnets bästa kan barnet få vård och fostran utanför hemmet (5kap 1§ *SOL*).

I 3 kap. 5§. *SoL* framförs ”*När en åtgärd rör ett barn skall barnet få relevant information och hans eller hennes inställning så långt det är möjligt klarläggas. Hänsyn skall tas till barnets vilja med beaktande av dess ålder och mognad*”. Barnets ålder är inget hinder för att socialsekreterare ska lyssna på barnet, så snart ett barn kan uttrycka en uppfattning ska det ges möjligheter till det. Enligt 11 kap 10 § *Sol*, har barn rätt att föra sin talan från 15 års ålder, yngre barn bör höras om det inte är skadligt. Enligt 6 kap 2 § föräldrabalken, framgår att vårdnadshavare har bestämmanderätt över barnen och se till att deras behov tillgodoses.

I 3 kap 5 § *Sol* framför att socialnämndens insatser för den enskilde ska utformas och genomföras tillsammans med denne och vid behov även med andra aktörer i samhället. I nära samarbete med hemmen ska man sörja för att barn och unga som riskerar att fara illa får det stödet och skyddet de är i behov av. 1 § i *LVU* framgår att insatser inom socialtjänsten för barn och ungdomar ska göras i samförstånd med den unge och vårdnadshavaren enligt *SOL*. Insatserna ska formos med respekt för den unges människovärde och integritet. Enligt 4 § ska

”Beslut om vård med stöd av denna lag meddelas av förvaltningsrätten efter ansökan av socialnämnden”. Vidare ska ansökan om vård i enlighet med LVU innehålla redogörelse för: den unges förhållanden, orsakerna till att den unge behöver vård, tidigare vidtagna åtgärder, vilken vård som ska anordnas, hur relevant information har lämnats till den unge och den unges inställning, Lag (2009:804).

1. METOD

2.1 HERMENEUTIK

Min kunskapssyn vilar på hermeneutik som bygger på en *konstruktivistisk ontologi*. Det innebär att verkligheten är en konstruktion som är skapad av betraktaren, genom hur denne uppfattar, talar och kommunicerar om verkligheten. Hur socialsekreterarna tillämpar och betraktar begreppet barnperspektiv, beror således på hur de konstruerar begreppet. Sociala fenomen, i detta fall barnperspektiv, anses därmed som subjektivt definierade. Enligt denna kunskapssyn finns det inte en objektiv verklighet som kan förklaras statistiskt, utan verkligheten och kunskap är subjektivt eftersom forskaren tolkar sin empiri. Detta innebär att hermeneutiker avhåller sig från någon tro på en objektiv ”sanning” (Thuren, 2008, Thomassen, 2007). Syftet i min uppsats är inte att söka efter en objektiv sanning, utan att få tillgång till socialsekreterarnas subjektiva beskrivningar.

Genom hermeneutisk kunskapssyn kunde jag tolka socialsekreterarnas; erfarenheter, känslor, handlingar och resultaten av deras handlande. Föremål för tolkning inom hermeneutik är fenomen skapade av människor dvs. *meningsfulla fenomen*, som i första hand har varit texter, men begreppet ”text” har sedan även omfattat diskurser och handlingar (Gilje & Grimen 1992). Samtal och text är styrande begrepp inom hermeneutik och med denna kunskapssyn kan kvalitativa forskare analysera sina intervjuer som texter. Detta innebär att jag kunde betrakta mina transkriberade intervjuer som texter och att jag kunde se bortom intervjusituationen och belysa socialsekreterarnas sammanhang, både utifrån historiska och traditionella faktorer. Genom den hermeneutiska kunskapssynen kunde jag tolka meningar i mitt inhämtade material (Kvale & Brinkmann, 2009). Hermeneutisk tolkning skapar möjligheter för att kunna tolka delarna mot helheten i texten och tvärtom, tolka helheten i texten mot dess delar. Denna process framåt och bakåt mellan tolkning av helheten och delarna benämns för *hermeneutisk cirkel*, och denna process kan bidra till en djupare förståelse av mening i en text. Jag kunde således tolka socialsekreterarnas beskrivningar

genom denna cirkularitet och uppmärksamma intressanta och även motsägelsefulla aspekter.

Positivister kritiserar den hermeneutiska kunskapssynen för att vara osäker och att denna sällan eller aldrig är intersubjektivt testbart, dvs. upprepningsbar oberoende av vem som utför studien, eftersom hermeneutisk kunskap baseras på tolkningar; kontexten, tolkarens värderingar och tolkarens förförståelse. Inom samhällsvetenskap har dock hermeneutik kommit att bli en etablerad kunskapssyn som kan skapa en förståelse och mening för samhällsfenomen och mänskligt agerande, som inte kan nås med naturvetenskapligt och positivistiskt perspektiv (Thuren, 2008, Thomassen, 2007).

2.2 KVALITATIV METOD

Forskningsintervju är ett professionellt samtal, en intervju där kunskap konstrueras i interaktionen mellan den som intervjuar och respondenterna. Jag som intervjuare introducerar ämnet för respondenterna och kontrollerar intervjusituationen samt följer kritiskt upp svaren i analysen (Kvale & Brinkmann, 2009).

Jag valde kvalitativ intervju som min metod eftersom det har gett mig en inblick i socialsekreterarnas meningar, tankar, upplevelser och erfarenheter. Genom denna metod har jag sökt förståelse för fenomenet barnperspektiv utifrån socialsekreterarnas eget perspektiv och tolkat mening hos centrala teman ur deras erfarenheter. Genom att använda kvalitativ metod finns det möjlighet till närhet och direkt interaktion med socialsekreterarna, vilket skapar utrymme för ett flexibelt arbetssätt och möjlighet till följdfrågor. Detta har varit viktigt i genomförandet av mina intervjuer, då följdfrågorna har lett till värdefull information för uppsatsens syfte. Med denna metod kunde jag se socialsekreterarna i sitt sammanhang och som helheter, inte som variabler (Levin, 2008). Istället för iordningställda kategorier och tolkningsscheman kunde jag vara öppen mot nya och oväntade fenomen och få nyanserade beskrivningar av olika aspekter av barnperspektiv ur socialsekreterarnas referensram (Kvale & Brinkmann, 2009; Levin, 2008).

Kvalitativ metod kritiseras dock för att vara en ”otrovärdig” och ”ovetenskaplig” metod eftersom det bygger på; tolkningar och kvalitativ information och subjektivitet. Kritiker anser även att det är svårare att jämföra empirin och generalisera resultaten med denna metod (Jacobsson & Meeuwisse, 2008; Kvale & Brinkmann, 2009). Anledningen till att jag inte valde kvantitativ metod i form av exempelvis enkätundersökning, var att kvalitativ metod har styrkan att det ger inträde till socialsekreterarnas vardagsvärld. Vidare är det en metod som skapar utrymme för kunskap som bringar förståelse, vilket mitt syfte bygger på, inte enbart

kunskap för att förklara. Det subjektiva perspektivet behöver inte vara en nackdel, utan det kan erbjuda en särskild och receptiv förståelse av socialsekreterarnas erfarenheter, vilket kan vara svårt att fånga in med kvantitativ metod. Är man tydlig med de olika perspektiven som finns i en intervjutext, behöver flera tolkningar av samma text inte vara en svaghet, det kan tvärtom vara en styrka. Respondenterna i min uppsats har vid ett par tillfällen givit motstridig information som ur ett kvalitativt perspektiv är intressant att belysa, men ur ett kvantitativt svårt att hantera och analysera. Möjligheten att vara explorativ kan skapa förutsättningar för kvalitativa beskrivningar av nya och oväntade fenomen och kategorier. Med kvantitativ metod och bestämda kategorier hade jag kunnat gå miste om värdefull information för mitt syfte (Kvale & Brinkmann, 2009).

2.3 SEMISTRUKTURERADE INTERVJUER

Min uppsats bygger på semistrukturerade intervjuer och jag valde denna metod eftersom det varken är en helt öppen intervjuform eller ett slutet frågeformulär. Semistrukturerade intervjuer bygger istället på en intervjuguide med strukturerade teman som innehåller förslag till frågor och följdfrågor. Genom att tematisera intervjuerna förtydligas syftet med min uppsats och vad intervjuerna ska fokusera på. Vid tematisering av en intervjustudie framställer man en teoretisk förståelse av fenomenet som ska undersökas, för att på så vis kunna skapa en bas för den nya kunskapen att integreras i. Tematiseringen avgör vilka aspekter av ett fenomen, i detta fall barnperspektiv, som frågorna kommer att handla om (Kvale & Brinkmann, 2009).

Min intervjuguide är indelad i två delar med tillhörande teman; *betydelsen av barnperspektivet* och *ev. svårigheter/möjligheter i tillämpning av barnperspektiv*. När det gäller begreppet barnperspektiv har jag i min uppsats valt att lyfta fram aspekterna; *barns delaktighet, barnets roll, barnet som aktör* och *barns rättigheter*. För att undersöka eventuella svårigheter med tillämpningen av barnperspektiv har jag dels valt att utgå från teman *barnets ålder, anmälan/ansökan, tvång/frivillighet*, och dels utifrån öppna frågor. Dessa aspekter utgör min intervjuguides teman och som mina frågor kretsar kring.

De typer av intervjufrågor jag huvudsakligen har utgått från är *inledande frågor*, *uppföljningsfrågor* och *sonderande frågor*. *Inledande frågor* innebär att respondenterna får berätta om vad hon upplever är det viktigaste aspekterna av fenomenet som undersöks. Jag har försökt ha en inledande fråga under varje tema på intervjuguiden. *Uppföljningsfrågor* har varit viktiga under intervjuerna och de innebär att respondenternas svar kan fördjupas genom

en nyfiken och kritisk hållning från intervjuarens sida. *Sonderande frågor* används för att få mer information utan att uppge vilka dimensioner som ska uppmärksammas, dessa frågor använde jag vid korta svar (Kvale & Brinkmann, 2009).

De negativa sidorna med semistrukturerade intervjuer kan vara att socialsekreterarna får mindre utrymme att ta upp andra dimensioner som inte ingår i intervjumallen, men som kan vara intressant för studiens syfte (Andersson & Swärd, 2008). Jag valde att utgå från ovanstående teman och aspekter av barnperspektiv, men det kan finnas andra viktiga aspekter som kanske kunde få mer utrymme genom en mer öppen intervjumetod. En annan risk med semistrukturerade intervjuer kan även vara att dialogen tar överhand och att intervjuaren förmedlar sina synpunkter istället för att intervjua (May, 1997). Enligt min mening är det en fallgrop som ibland kan vara besvärlig att undvika, eftersom när man ställer spontana följdfrågor kan det skapas en dialog och att respondenterna själva ställer frågor tillbaka. Vid ett intervjutillfälle ställde en av respondenterna en fråga om vad jag själv tyckte om barnperspektiv, som jag fick kringgå för att undvika att svara på.

De positiva aspekterna med att använda semistrukturerade intervjuerna var att jag kunde styra vad intervjuerna skulle fokusera på och belysa de teman som är intressanta och relevanta för mitt syfte. Denna metod skapade utrymme för att fördjupa uppsatsens empiri genom att socialsekreterarna kunde förtydliga, utveckla sina svar och ge exempel för sina redogörelser och sammanhang. Respondenterna kunde även svara i sina egna termer och samtidigt var intervjuerna tillräckligt strukturerade för att kunna skapa jämförbarhet (May, 1997). Genom att använda strukturerade teman underlättade det även kodningen, att finna gemensamma kategorier i det insamlade materialet och analysen av data.

2.4 TILLVÄGAGÅNGSSÄTT

För att finna respondenter till min uppsats kontaktade jag sex olika enhetschefer via e – post med en förfrågan om de kunde vidarebefordra ett informationsbrev (bilaga 2) till deras anställda. Informationsbrevet innehöll en kort information om intervjuerna, om uppsatsens syfte och metod samt om intervjupersonernas anonymitet. När det tillvägagångssättet inte ledde till några resultat, ringde jag socialkontorens växel i de båda kommunerna och bad dem koppla mig till en socialsekreterare som arbetar med barnavårdsutredningar. Detta ledde till de två första intervjuerna. De första respondenterna skickade sedan vidare mitt informationsbrev till deras kollegor, vilket resulterade i att jag fann två nya respondenter från respektive kommun. Den inledda kontakten var främst via telefon, därefter har jag skickat

informationsbrevet via e-post till deltagarna för vidare information. Intervjuerna varade ungefär 45 minuter och de genomfördes på socialsekreterarnas kontor eller i samtalsrum. De genomfördes under januari, februari och mars månad 2010. Jag har spelat in intervjuerna med ljudupptagare och de transkriberades därefter ordagrant i sin helhet. Efter varje intervjutillfälle ägnade jag en tid för att reflektera kring det insamlade materialet.

På grund av tekniska problem försvann dock två transkriberade intervjuer. Under den ena av dessa intervjuer hade jag antecknat under intervjuens gång. Jag skrev ett referat, med stöd av anteckningarna, skickade till personen med e-post för genomläsning och fick det godkänt av respondenten. Den andra transkriberade intervjun, genomförde jag en gång till med samma socialsekreterare för att vara på den säkra sidan. Därför har jag sammanlagt genomfört sju intervjuer, med sex socialsekreterare. Efter transkribering av intervjuerna har jag kategoriserat gemensamma faktorer och finna unika kvalitativa skildringar med koppling till huvudfrågorna och syftet. Därefter har jag analyserat och tolkat det insamlade materialet med stöd av tidigare forskning och uppsatsens analysverktyg.

2.5 AVGRÄNSNING OCH URVAL

För att besvara mitt syfte har jag intervjuat sex socialsekreterare inom social barnavård från två närliggande kommuner i södra Sverige. Syftet var dock inte att jämföra dessa två kommuner, utan enbart att få ett större urval. Det inhämtade materialet har inte heller påvisat någon skillnad mellan socialsekreterarna i respektive kommun. Samtliga socialsekreterare arbetade inom Socialtjänstens Individ- och Familjeomsorg med inriktning på utredningsenheter för Barn. Socialsekreterarnas arbetsuppgifter var att utreda barns psykosociala omständigheter, föreslå och bevilja stödinsatser enligt Sol och LVU. Jag har fokuserat på socialsekreterare som arbetar med yngre barn, det vill säga med barn i åldrarna 0-12 år. Anledningen till denna avgränsning var att jag ville intervju socialsekreterare som arbetar med barn i olika utvecklingsstadier, från spädbarn till barn som snart är tonåringar. Intervjuguiden har dock inte direkt styrt in på åldrar, så de har ändå varit fria att reflektera både kring yngre och lite äldre barn. Dock kan urvalet ha påverkat så att de främst utgår från yngre barn. Samtliga respondenter har varit socionomer, och har en gemensam kunskapsgrund. Socialsekreterarna har även genomgått utbildning och arbetar i enlighet med utredningsdokumentet BBIC, Barns behov i centrum. Arbetserfarenheten hos socialsekreterarna varierar från 3 år till 16. Samtliga respondenter är kvinnor, vilket inte var ett medvetet urval.

2.6 RELIABILITET OCH VALIDITET

Reliabilitet och validitet är traditionellt sätt kvantitativa kvalitetskriterier som bedöms utifrån korrekt mätning av data. Men det finns även kvalitativa forskare som förespråkar begreppen reliabilitet och validitet i kvalitativ forskning. De ser däremot begreppen ur ett större perspektiv (Kvale & Brinkmann, 2009). Reliabilitet kopplas till forskningsresultatens tillförlitlighet och konsistens. Reliabilitet hanteras ofta i koppling till frågan om ett forskningsresultat kan få samma utfall vid andra tidpunkter och om andra forskare utför studien. I min uppsats och i kvalitativ forskning bearbetas reliabiliteten genom att besvara på frågan; kommer intervjupersonernas svar förändras under en intervju och kommer de ge olika svar till olika intervjuare? (ibid.). På grund av tekniska problem försvann två transkriberade intervjuer, vilket gav mig tillfälle att testa reliabiliteten i min uppsats gällande en intervju; jag genomförde två intervjuer vid olika tillfällen med samma socialsekreterare. Under det andra intervjutillfällets gång kände jag igen samtliga svar och jag fick samma tankar och slutsatser från intervjun som vid första gången den genomfördes.

Kvalitativ forskning kritiseras av positivistiska företrädare angående intersubjektivitet, vilket betyder att studiens skall kunna genomföras av andra och leda till samma resultat. Data ska således kunna inhämtas, tolkas och bearbetas lika oberoende av vem det är som undersöker fenomenet (ibid). Vad gäller intersubjektiviteten i denna studie, finns det en risk att resultatet kan skilja sig om en annan person gör samma studie. Kontexten, kemin och stämningen mellan respondenterna och mig som intervjuare har kanske påverkat svaren. En annan forskare hade kanske även tolkat resultaten och det inhämtade materialet på ett annat sätt. En annan standardkritik mot kvalitativa forskningsintervjuer är att de inte är tillförlitliga eftersom de bl.a. bygger på ledande frågor. Men enligt Kvale och Brinkmann (2009) lämpar sig kvalitativa intervjuer väl för att använda ledande frågor för att pröva reliabiliteten hos respondenternas svar. Ledande frågor behöver således inte betyda minskad reliabilitet i intervjuerna, utan kan i många fall istället öka den och verifiera intervjuarens tolkningar. Däremot kan ledande frågor som inte är en del av intervjutekniken, leda till att svaren blir ouppsåttligt påverkade. (ibid.). Under intervjuerna använde jag medvetet ledande frågor i klagörande syfte och för att försäkra mig om jag hade förstått respondenterna rätt samt för att pröva deras utsagor, vilket jag anser höger reliabiliteten i uppsatsen.

Reliabilitet förutsätter dock att empirin bygger på socialsekreterarnas faktiska beskrivningar och inte på vad de tror att jag som intervjuare förväntar mig att höra. Det finns

däremot en risk att redogörelser kan vara felaktiga och även om redogörelserna är sanna, kan det finnas omständigheter respondenterna inte är medvetna om (May, 1997). Även här kan ledande frågor vara viktiga för att kunna klargöra information och testa reliabiliteten i socialsekreterarnas svar.

Validitet innebär i vilken utsträckning man har undersökt det man påstås undersöka i studien. En del kvalitativa forskare betraktar validitet ur ett större perspektiv och bedömer det utifrån vilken utsträckning en metod undersöker vad den är åsyftad att undersöka (Kvale & Brinkmann, 2009). För att kontrollera validiteten i en undersökning finns det en rad validitetsfrågor. Bland annat att hur väl teoretisk underbyggd tematiseringen är samt kopplingen mellan teori och forskningsfrågor. Andra validitetsfrågor är hur adekvat metoden och intervjudesignen är för studiens syfte samt ämne (ibid). Syftet med denna uppsats var att förstå och analysera begreppet barnperspektiv utifrån socialsekreterares referensramar. Jag har därför intervjuat socialsekreterare inom barnavården och utgått från kvalitativa semistrukturerade intervjuer, med bestämda teman och frågor för att fokusera på det studien åsyftar att undersöka. Tematiseringen i intervjuguiden utgår från vanligt förekommande aspekter av barnperspektiv i forskning om ämnet. För att höja validiteten i min uppsats har jag även transkriberat intervjuerna ordagrant, inklusive pauser och andra verbala ljud, för att inte gå miste om socialsekreterarnas mening med uttalandet. Utskriften från muntlig intervju till en skriftlig text är också en validitetsfråga enligt Kvale och Brinkmann (2009).

2.7 GENERALISERBARHET

Enligt den hermeneutiska kunskapssynen söker forskaren efter det unika, men eftersom samhällsfenomen förändras försvårar detta en traditionell generaliserbarhet. Allwood m fl. (2004) menar dock att förändringshastigheten sällan är så hög att generalisering är uteslutet. De menar att generalisering istället bör betraktas utifrån förväntad grad av generalisering, det vill säga till vilka människor, platser och tider kan det vara rimligt att generalisera. De kvalitativa forskare som tar avstånd från generaliserbarhet påpekar att studieföremålen är helt unika och inte nödvändigtvis har något samband med andra föremål. För kvalitativa studier kan empiriska generaliseringar vara svårt att utföra praktiskt, det vill säga klassisk statistisk ansats med stickprov som statistiskt representativt för populationen.

För kvalitativa forskare kan däremot teoretisk generaliserbarhet vara mer lämpligt att utföra. Med teoretisk generaliserbarhet menas bland annat att man utifrån teoretiska beaktanden kan dra slutsatser att studiens respondenter förmodligen inte skiljer sig från den

grupp man vill generalisera till (ibid). Kvale och Brinkmann (2009) för likande resonemang med antydning om en *analytisk generalisering*, vilket innebär att forskaren gör en bedömning huruvida resultaten kan ge vägledning för vad som kan ske i ett annat fall. Denna generalisering bygger på en påståendelogik dvs. en analys av likheter samt olikheter mellan olika fall. Vidare är det en generalisering som stöds av argumentation byggd på en teori, där forskaren klargör sina argument som stödjer generaliseringen (ibid.).

Vad gäller min studie anser jag inte att jag kan generalisera resultaten utifrån en statistisk ansats då min studie är kvalitativ och fokuserar på en litet urval. Däremot finns det möjlighet att det kan komma fram resultat som kan möjliggöra en teoretisk generalisering eller analytisk generalisering. Resultaten i min uppsats kan vara liknande i andra utredningsenheter för barn i Sverige, eftersom socialsekreterarna har i princip samma arbetsuppgifter, arbetar utifrån samma lagar, förordningar och principer. De har även samma kunskapsbas då socialsekreterare som i regel är socionomer. Å ena sidan, måste samhällsvetenskapliga discipliner producera generaliserbar kunskap? Kunskap som är giltig för alla individer och kontexter i alla tider? Socialkonstruktionistiska perspektivet betraktar all kunskap som föränderlig över tid (Kvale & Brinkmann, 2009 s280-281). Även min uppsats är tids – och kontextberoende.

2.8 ETISKA ÖVERVÄGANDEN

Etiska avgöranden ska inte bygga på vad som är fördelaktigt för studien, utan etik handlar om vad som är rätt och rättvist. Hänsyn ska inte bara tas till själva studien, utan även till studiens deltagare. Min uppsats bygger på *deontologisk etik* som innebär huruvida etiskt rätt en handling har utförts. *Deontologisk etik* grundas på en uppställning principer för hur samhällsforskning ska genomföras. Genom detta får forskningsetiken en universell form som varje forskare ska följa. En av dessa principer är informerat samtycke, vilket innebär att studiedeltagarna måste lämna sitt samtycke för att delta samt informeras om studiens mål, forskningsprocessen och eventuell konsekvenserna vid offentlig publicering (May, 1997).

När jag kontaktade deltagarna bad jag om deras samtycke för att delta och informerade dem om studiens syfte, mål, forskningsprocessen och vad som gäller avseende offentlig publicering. En annan etisk princip är att skydda intervjupersonernas integritet och anonymitet (ibid). Jag har därför avidentifierat respondenterna i transkriberingen samt i uppsatsen och använder istället benämningen socialsekreterare följt av en slumpmässigt vald

bokstav. Jag har inte heller namngivit kommunerna där de arbetar eller platserna där intervjuerna genomfördes. Genom detta kan studiedeltagarnas identitet skyddas.

Däremot räcker det inte med att man enbart har kunskap om förhållandet mellan etik och värderingar i forskning, utan det är även viktigt att dessa är en del av forskningspraktiken. Värderingar inom forskning kan inte elimineras, men det är viktigt att belysa att forskning äger rum i en kontext där en del intressen och värderingar kommer före andra. En forskare kan inte nå "objektiv" forskning genom att okritiskt acceptera dessa omständigheter som självklara (May, 1997). Jag är medveten om att jag inte kan nå en "objektiv sanning" och att kunskap är subjektivt enligt min forskningsansats. Men genom att vara kritiskt medveten och reflekterande om vilka värderingar jag har angående studieobjektet, kan jag sträva efter att inte låta mina egna värderingar styra hur jag tolkar respondenternas svar eller att mina egna personliga åsikter dömer och värderar deras svar.

2.9 FÖRFÖRSTÅELSE

Jag gjorde min praktik på en socialförvaltning där jag var knuten till Utredningsenheten för barn. Jag var även medhandläggare i tre barnavårdsutredningar med olika socialsekreterare, deltog vid ärendemöten, läste flera barnavårdsutredningar skrivna av olika socialsekreterare och deltog vid två bedömningsamtal. Detta gjorde att jag fick en liten inblick i hur social barnavård kan se ut, hur olika socialsekreterare kan tillämpa och resonera kring begreppet barnperspektiv. Även om intentionerna hos samtliga socialsekreterare kanske var att följa ett barnperspektiv, kunde jag som utomstående se att det fanns skillnader på hur barnperspektiv tillämpades i utredningsprocessen och i den färdiga skriftliga utredningen. Ett exempel på detta var att det fanns socialsekreterare som betraktade barn likvärdiga vuxna, i den bemärkelse att de förmedlade exakt samma information till barnen som föräldrarna. Andra socialsekreterare valde ut information de ansåg var lämpligt och nödvändigt för barnet att känna till. Detta har bidragit till min förförståelse att barnperspektiv inom social barnavård är ett begrepp där det finns möjlighet för olika tolkningar och tillämpningar.

2.10 KÄLLKRITIK

Thurén (1997) framför sju kriterier för källkritik; *äkthet, tidssamband, oberoende, tendensfrihet, urvalet, tolkningen och sannolikheten*. Med *äkthet* menas att källan är vad det utgör sig vara. De källor jag har använt är samtliga skrivna av forskare med trovärdighet i den akademiska världen. Jag har även använt lagparagrafer i studien som också har trovärdighet i

vårt samhälle då de är juridiskt reglerade. Vad gäller *tidssamband*, det vill säga att källans värde ökar ju nyare källaren är i tid, har jag försökt använda mig av aktuella källor men jag har även äldre källor. Jag är medveten om att de äldre källornas värde kan vara lägre än de mer aktuella. Jag har dock även använt aktuella verk av samma forskare som har författat de äldre källorna. *Oberoende* innebär att källan är en primärkälla och inte ett referat. Jag har använt mig av primärkällor i tidigare forskning och i teoretiska utgångspunkter. *Tolkningen*, innebär att tolkningen är korrekt utifrån den kulturella och språkliga kontexten. Inom hermeneutisk kunskapssyn tolkar forskare sitt material, eftersom tolkningar är subjektiva kan det leda till att tolkningarna inte alltid är helt korrekta, eller att det finns bättre och sämre tolkningar (Thuren, 1997). Därför har jag försökt att enbart använda mig av primärkällor och inte andra författares tolkningar av källorna.

2. TIDIGARE FORSKNING

Jag fokuserar i det följande kapitlet på forskning om barns behov samt intresse, subjektsyn/objektsyn, barns rättigheter, barnets bästa, svårigheter i utredningar samt BBIC. Denna forskning har valts ut för att tillsammans med de teoretiska verktygen analysera resultaten.

3.1 BARNETS BEHOV OCH INTRESSEN

Mattsons (2006) avhandlingen baseras på 390 domslut från fyra länsrätter i Sverige beträffande LVU. Resultaten har visat att det i många situationer kan vara svårt att betrakta barnet som subjekt i tillämpningen. Titti Mattsons framför ett sätt att tillämpa en subjektssyn på barnet genom att dela upp barnperspektivet i olika utgångspunkter i anslutning till barnkonventionen. Mattson (2006) använder två begreppspar för att bedöma vad som empiriskt är barnets bästa i det enskilda fallet; *barnets behov* och *barnets intressen*. Barns behov innebär vad vuxna och samhället anser att barn behöver. Här talar vuxna således *om* barnet. Barnets intressen refererar till barnets egna åsikter och uppfattning av sin livssituation. För att få ta del av barnets egna tankar krävs det att de vuxna talar *med* barnet.

Mattson gör en distinktion mellan vad barn behöver i allmänhet och det enskilda barnets individuella behov, genom att dela upp barnets behov och intressen i *typiska* respektive *specifika behov*. Specifika behov och intressen är individuellt, medan typiska behov och intressen avser det allmängiltiga och det barn har gemensamt. Om barnet inte kan bilda egna åsikter bör barnets specifika intressen klarläggas. Material om det enskilda barnets specifika

behov inhämtas genom vuxna som har kommit i kontakt med barnet, personer i barnets närmiljö eller genom yrkesgruppers undersökningar av barnet. Inhämtandet av information om barnets intressen kräver alltid att uppgifterna kommer från barnet (Mattson, 2006).

3.2 OBJEKTSYN/ SUBJEKTSYN

Rapporten *Sociala utredningar om brottsutsatta barn-målgrupp, handläggning och insatser* skriven av Eva Friis (2008) är en delrapport i utvärderingen av barnahus. Denna rapport har bland annat undersökt barnavårdsutredningarnas kvalitet utifrån fyra aspekter; barnperspektiv, utredningstid, dokumentation av beslut och bedömningskriterier. Barnperspektivet närgranskades i 27 slumpmässigt valda barnavårdsutredningar i termer av *objektsyn* och *subjektsyn*. *Objektsyn* innebär att enbart de vuxnas beskrivningar och bedömningar av barnens behov och omständigheter finns i dokumentation. *Subjektsyn* refererar till att barnens egna åsikter och uppfattningar får ta plats. Enligt studiens resultat hade 85 % av utredningarna en subjektsyn. Resultaten visade för övrigt att utredningarna uppfyllde kraven på god kvalitet utifrån forskarens fyra uppställda aspekter. Studien visade dock att utredningarna inte var perfekta utan att det fortfarande finns en del brister och att det finns behov för fortsatt kvalitetsforskning i området (Friis, 2008).

3.3 BARNNS RÄTTIGHETER

I FN:s konvention för barns rättigheter framställs barn som aktörer med rätt till delaktighet i beslut som rör deras liv, rätt till att ta del av information och rätt att få sin röst hörd. När barnkonventionen ratificerades i Sverige använde man begreppet barnperspektiv för att lyfta fram att barnets röst blir hörd och dokumenterat. Barn tillskrivs en kompetens att uppfatta, beskriva sin livssituation och ett aktörskap där barnet uttrycker sin vilja, dock med reservation till barnets ålder och mognad (Hollander, 2005; Näsman, 2004). Utifrån barnkonventionen kan barns rättigheter bestå i både skydd, social trygghet, service och rätt att vara en egen aktör. Aktörsperspektivet innebär att barn betraktas som aktörer med egna rättigheter, ”att ha sociala rättigheter som objekt och lagliga rättigheter som aktörer” (Bartly, 1998 s. 36).

För lagstiftaren är det dock främmande att se barnet som juridisk part på samma sätt som föräldrarna. En väsentlig juridisk skillnad mellan barnet och föräldern är att barnet är omyndigt. Omyndighetens funktion är att skydda barnet men samtidigt begränsar det barnets eget inflytande (Näsman, 2004). Det finns således ett spänningsförhållande i lagstiftningen beträffande barnets plats i familjen. Socialtjänstlagen är påtagligen familjecentrerad och understryker en helhetssyn. LVU-utredningen (2000:77) däremot markerar barnets rättigheter

och ställning som egen individ, men rymmer ändå en ambivalens i betraktelsen av barnet som en egen individ med rättigheter och som familjemedlem eller bihang till vårdnadshavarna (Rasmusson 2006). Den svenska lagstiftningen har således en dubbel målsättning: att skydda barn mot oacceptabla uppväxtvillkor och att arbeta för barns generella välfärd. Detta leder till ett spänningsförhållande och till att socialarbetare får ett dubbelt uppdrag, både att skydda barn samt erbjuda stödinsatser samt myndighetsutövning och social kontroll. Detta kan begränsa möjligheterna att möta barn på likvärdig grund (ibid).

3.4 BARNETS BÄSTA

Rejmers (2003) avhandling baserad på granskning av 144 vårdnadstvister visar att barnets bästa konstrueras som en allmän samt övergripande princip, vilket leder till att begreppet inte kan definieras exakt utan att det kan variera beroende på kontext. Detta kan däremot tolkas som att barnets bästa inte alltid är avgörande för beslut som fattas inom socialtjänsten. Även om barnets bästa skall beaktas kan det enligt lagstiftaren finnas situationer där det förekommer ett motsatsförhållande mellan barnperspektivet och vuxenperspektivet. I dessa situationer kan det vara viktigt för barnet att föräldern får stöd från socialtjänsten, eftersom barn och vuxna inte kan beaktas isolerade från varandra. Vid intressekonflikt mellan barnet och föräldern skall däremot barnets intresse komma först (Rejmer, 2003; Sundell & Egelund, 2007). Sundell och Egelund (2007) framför dock att de krav lagstiftningen reglerar är problematiska då vissa uttryck och begrepp kan vara svåra att tyda till exempel socialtjänstens mål om att särskilt beakta vad barnets bästa kräver.

3.5 SVÅRIGHETER I BARNAVÅRDSUTREDNINGAR

Nyboms (2005) studie av 700 socialarbetare i komparativ studie av barnavård i Danmark, Tyskland, Sverige, Storbritannien och Texas, har visat att bedömning av samma barnärende varierar från olika socialsekreterare och att det inte finns en enhetlig definition angående hur barns situation i ett ärende ska värderas. Resultaten visade att socialsekreterare i Sverige, Texas och Storbritannien träffar barn i större utsträckning. I samtliga länder ökar barns delaktighet med stigande ålder. En problematik i barnavårdsutredningar är att socialarbetare tenderar att bli upptagna med föräldrarna i ärendet och att barnets inflytande på så sätt begränsas pga. av att föräldrarnas problem hamnar i fokus i socialtjänsten. Detta kan leda till att barnet själv försvinner i utredningsmaterialet (Nybom, 2005; Hollander, 2005).

Näsman (2004) medverkar i antologin *Barns makt* som är en del av serien *Barn som aktörer* och innehåller forskningsrapporter rörande olika barnrättsliga frågor. Näsman (2004) anser att professionella kan undvika att tala med barn på grund av olika anledningar; att det kan vara svårt och besvärligt att tala med barn, barns information är onödigt eller att det kan vara skadligt för barnet att höras. Detta kan motiveras med att barn behöver skyddas från pressen att ta ställning eller att de saknar kompetens för att för att ta rollen som informant. Pressen kan även handla om att föräldrar påverkar sina barn vad de ska säga och pressar dem att ta den ställning de framhäver. Å ena sidan kan även vuxnas utsagor vara otillförlitliga på grund av olika skäl (Näsman, 2004). Sundell och Egelund (2007) påpekar i *Barnavårdsutredningar, en kunskapsöversikt* att det även finns en problematik rörande barnets blandade känslor och lojalitet mot föräldrar (ibid).

Avhandling *Mellan klient och rättssystem; Tvångsvård av barn och unga ur socialsekreterares perspektiv* skriven av Ponnerts (2007) och baserad på en aktstudie visar att socialsekreterare som arbetar med myndighetsutövning har arbetsuppgifter som präglas av kontroll eller service. Tvångsvård sammankopplas med hög grad av kontroll och maktutövning förhållande till klienterna. Billquist (1999) avhandling *Rummet, mötet och ritualerna. En studie av socialbyrån, klientarbetet och klientskapet* bygger på observationer och intervjuer på socialbyrå. Studien visar att trots socialsekreterares arbete präglad av maktutövning samt myndighetsutövning upplever socialsekreterare ofta känner maktlöshet och uppgivenhet (Billquist 1999). Även Claezon (1987) avhandling *Bättre beslut. En studie av socialsekreterarnas handläggning av omhändertagande av barn*, visar att det finns en svårighet för socialsekreterare att bedöma vad en påtaglig risk för barn innebär och lagändringar skulle kunna underlätta riskbedömningar. Studien bygger på en undersökning av 166 barnavårdsutredningar (Claezon, 1987).

Nordlanders (2006) har i sin avhandling, *Mellan kunskap och handling. Om socialsekreterares kunskapsanvändning i utredningsarbetet*, forskat om socialsekreterares utredningsarbete. Hans resultat visar dock att lagen har en underordnad roll när åtgärder beslutas och att det är socialsekreterarens bild av klienten samt den egna erfarenheten som påverkar utredningsarbetet. Socialsekreterares beslutsfattande utgår i regel från en kunskapsrationalitet grundad på organisations policy och socialsekreterarens personliga värderingar (Rosen, 1994). Egelunds (1997) avhandling, *Beskyttelse af barndomen. Socialforvaltningens risikovurdering og indgrep* baserad på 35 barnavårdsakter från två danska kommuner, visar att social barnavård liknar en brokig samling av kunskap, "common sense", kulturella preferenser, regler och moral (Egelund (1997). Andra studier påpekar bristen av adekvat expertis för att få fram barnets

perspektiv (Nybom, 2005; Sundell & Egelund, 2007).

Andra svårigheter i barnavårdsutredningar är enligt Lundström och Sunesson (2006) att socialsekreterare är mindre autonoma i förhållande till politiska samt andra intressen. Professioner inom t.ex. institutionsvård, skola eller hälsovård en stark och ofta en överordnad position i förhållande till socionomer (ibid). I dessa organisationer kan det ofta uppstå konflikter avseende vilka förklaringsmodellen och perspektiv ska gälla samt om rätten att utföra bedömningar och vilka stödinsatser som ska sättas in (Lundström & Sunesson 2006). Samarbete mellan professioner är idag en självklarhet inom barnvården. Men enligt Glisson och Hemmelgarn (1998) saknas det vetenskapligt stöd för att samarbete alltid är bra. Samarbete är extremt svårt att skapa, resultatet är tveksamt och att samarbete kan minska hjälpen till klienter. Icke-samarbete kan medföra till att socialsekreterare arbetet mer flexibelt och ansvarsfördelningen blir tydligare eftersom samarbete kan minska socialsekreterare upplevelse av ansvar för barnet (Glisson & Hemmelgarn; 1998; Bell, 1999).

Bodil Rasmussons (2006) rapport, *Barnperspektiv i den sociala barnvården Forsknings- och utvecklingsarbete inom ramen för projekt Kunskapsbaserad socialtjänst* är en presentation av genomförande och resultat av studier som genomförts under, inom KUBAS – projekt ”Kunskapsbaserad socialtjänst” i Helsingborg. Rasmusson (2006) framför att förstå gränser och utrymme för barns delaktighet är det viktigt att förstå förutsättningarna för det, dvs. förstå villkoren som har skapats av vuxna (ibid). Samarbete mellan myndigheten och familjen förutsätter att båda parterna försöker uppnå ömsesidiga samt tydliga mål. Samarbete inom dessa ramar kan dock inte ske på samma villkor, eftersom det är i regel myndigheten som fastställer villkoren och som är beslutsfattare (Rasmusson, 2006). Ponnert framför att socialsekreterare försöker i sitt arbete skapa en arbetsallians med föräldrarna och bevara en god kontakt till föräldrarna (2007).

Cleaver och Freemans (1995) studie av 30 föräldrar visar att när föräldrar konfronteras av socialsekreterare upplever de att; de inte blir trodda, de känner inte till sina rättigheter eller hur utredningsprocessen ser ut. Detta leder till att de blir oroliga, upprörda och att de inte ville lämna uppgifter till socialarbetare (ibid). Corby (1987) framför att familjer som aktualiseras genom en anmälan ofta känner stress, stigmatisering och är ofta inte inställda på att vara aktiva i barnavårdsutredningen.

Akademikerförbundet SSR:s studie 2006 grundat på telefonintervjuer med 418 svenska socialsekreterare, visade att socialsekreterare anser att det råder hög arbetsbelastning, stress, resursbrist samt stor personalomsättning i arbetet och att det på grund av detta inte finns förutsättningar att följa socialtjänstens intentioner (SSR, 2006). Även Belger och Wånells

(1990) revisionsrapport från socialtjänsten i Stockholm visar att arbetsbelastningen kan påverka utredningar. Resultaten visade att en del områden hade dubbelt så många barn placerade. Det var områden som hade mer resurser, vilket gav utrymme för noggrannare utredningar, och att fler problem upptäcktes (ibid).

3.6 BARNES BEHOV I CENTRUM (BBIC)

För att försöka skapa en gemensam struktur på barnavårdsutredningar har man i Sverige börjat implementera dokumentationssystemet BBIC. Rasmusson (2004) rapport *Barnavård på nya grunden* visar att Socialstyrelsen har de senaste åren drivit fram implementeringen av BBIC i Sverige, som ett svar på den återkommande kritiken mot den sociala barnavården från myndigheter och forskare. ”Målet är att ta fram ett enhetligt system som ska kunna användas i hela landet och därmed motverka stora variationer kommuner emellan” (Rasmusson, 2006 s7.). Tanken är även att BBIC-modellen ska motsvara de krav som kunskapsbaserat socialt arbete förutsätter. Dokumentationssystemet framför även en teoretisk kunskapsbas för den sociala barnavården. BBIC lyfter upp, barnets behov, föräldrarnas förmåga samt familj och miljö med utgångspunkt från barnet. BBIC skall bidra till att skapa struktur och systematik i arbetet med att identifiera, dokumentera och följa upp barns behov av insatser (ibid). Nästan alla kommuner i Sverige arbetar med BBIC. Licensen kan vara antingen *licens med prövotid* eller *ordinarie licens*. För ordinarie licens krävs att kommunen fullgör samtliga villkor i BBIC-konceptet (Socialstyrelsen, 2010). Rasmusson (2004) framför att en del kommuner inte använder de ursprungliga BBIC formulären, utan har skapar egna ”BBIC-inspirerade” mallar, som upplevs mer lätthanterliga av socialsekreterarna.

BBIC är ett utredningsformulär som möjliggör utrymmen för att dokumentera barns uttalanden. Det hänvisar dock inte till metoder för hur barn kan eller bör involveras i utredningsprocessen (Calder 2003). Enligt Rasmusson (2006) har socialstyrelsen har framfört en del rekommendationer varför barn ska höras, syftet kan t.ex. vara att utreda, informera och tillgodose barnets rätt att komma till tals. Rasmussons har utvärderat BBIC under utvecklingsarbetet och utifrån ett material på 38 barnavårdsutredningar samt 15 intervjuer med socialsekreterare. Resultaten visade att en del socialsekreterare anser att de administrativa kraven har lett till att det läggs mindre tid på direkta klientarbetet. Det har även visat att begreppet barnets bästa inte används i analys och bedömning, eller i motivering av insats, eller hur barnens egna åsikter och önskemål beaktats (ibid). Resultaten visade dock

att strukturen på BBIC kan göra det mindre komplicerat att följa barnets utveckling, hur behov tillgodoses och insatsers resultat (Rasmusson, 2004).

3. TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER

4.1 TEORIMOTIVERING

Jag har valt socialkonstruktionism och barndomssociologi som teoretiskt perspektiv i uppsatsen. Både hermeneutisk kunskapssyn och socialkonstruktionistiskt perspektiv betonar att det inte finns någon kunskap att nå bortom individens upplevelser av verkligheten och avhåller sig därmed från någon tro på en objektiv ”sanning”.

I en del litteratur görs det ingen åtskillnad mellan begreppen socialkonstruktionism och socialkonstruktivism. Andra författare menar att socialkonstruktivism kopplas med kognitiv forskning medan, socialkonstruktionism bygger på att det inte föreligger någon kunskap bortom individens upplevelse av verkligheten (Sahlin, 2002;Wenneberg, 2000). Jag kommer att utgå från begreppet socialkonstruktionism i min uppsats, då det är ett perspektiv som handlar om att belysa, bringa förståelse och ifrågasätta. Med detta verktyg kan jag fokusera på hur socialsekreterare konstruerar fenomenet barnperspektiv (Berger & Luckmann, 1998). Genom socialkonstruktionism kan jag se min insamlade data utifrån en samhällskritisk hållning och problematisera fenomen som kan anses självklara. Detta kan höja medvetandet om det socialsekreterare tar för givet om barnperspektiv (Sahlin, 2002).

Barndomssociologi är ett perspektiv som bygger på barns rättigheter i samhället och att barndom har ett egenvärde (Halldén, 2003). Jag kommer utgå från de internationella barndomssociologerna Allison James, Alan Prout, Adrian L James och Christensen samt svenska Näsman och Hallden. Det finns många teoretiker inom barndomssociologi, jag har dock begränsat mig till de ovanstående eftersom de är centrala teoretiker inom barndomssociologi som teoretiserar relevanta aspekter för uppsatsen, bl.a. barn som aktörer, barnets ålder, barns position i relation till föräldrar och lagens betydelse för barndom. Jag anser dock att det är viktigt att skilja mellan författarnas normativa diskussion om vad som bör göras och de analytiska verktyg som kan användas i en analys.

Genom att analysera empirin med barndomssociologi och socialkonstruktionism som verktyg, har jag besvarat uppsatsen syfte, och funnit intressanta aspekter av barnperspektiv i social barnavård.

4.2 PROBLEMATISERING AV TEORIVAL

När ett problem erkänns och lyfts fram kan man mobilisera resurser och försöka finna effektiva lösningar för att hindra negativa förhållanden. socialkonstruktionismen kritiserar ofta för att motverka sådana ansträngningar och för att försvaga forskningens möjlighet att påverka samhället till en positiv riktning. Socialkonstruktionister anklagas att göra mer skada än nytta när det gäller att finna lösningar på problem. Vidare menar kritiker att om vetenskapen inte kan hävda sig gentemot annan kunskap kan den inte heller skapa grund för tydlig samhällskritik. Om man inte kan uttala sig om sociala problems förekomst oberoende av deras definition kan man inte bidra till någon motåtgärd. Socialkonstruktionism kritiserar även för att vara kylig när man analyserar brottsoffer, utsatta och sjuka som sociala konstruktioner eftersom som det kan uppfattas som att det lidande de personerna går igenom nonchaleras eller förnekas (Sahlin, 2002).

Barndomssociologi problematiseras för att tillmötesgå en vuxenvärlds intresse över att slippa ta ansvar och skjuta över det till de självständiga och kompetenta barnen som då får bära skulden på deras egna misslyckanden (Näsman, 2004). En annan kritik som riktas mot barndomssociologin är att både barn och vuxnas möjligheter till ett aktörsperspektiv begränsas av strukturer som råder i samhället. De strukturer som finns i barnets vardagliga kontext, familj och skola ger barndomen en viss innebörd. En svårighet med att beakta barn som aktörer är att man inte tar hänsyn till barns biologiska begränsningar och begränsningar som gäller deras mognad samt vilken betydelse detta har för hur barn uppfattas och uppfattar sig själva (Prout, 2000). Enligt Brannen och O'Brien (1995) måste ett perspektiv för barns rättigheter konfrontera många svårigheter, barnets juridiska status är t.ex. fortfarande en problematisk fråga som ställer barnets rättigheter mot vuxnas rättigheter.

4.3 SOCIALKONSTRUKTIONISM

4.3.1 SOCIALKONSTRUKTIONISMENS PREMISSE

Det finns flera riktningar inom socialkonstruktionism och det är ett begrepp som kan användas och tydas på olika sätt (Wenneberg, 2000). Grunden för socialkonstruktionism vilar dock på en rad gemensamma premisser, vilka jag kommer att utgå från i min uppsats (Burr, 2003). Den första premissen är en *kritisk inställning till självklar kunskap*, och hur vi uppfattar världen. Socialkonstruktionismen är *misstänksam mot hur världen verkar uppenbaras*. De kategorier vi använder för att begripa världen, refererar inte till verkligheten.

Vår kunskap om världen är inte en omedelbar objektiv sanning, den skapas genom våra kategorier. Vår kunskap är socialt konstruerade uppfattningar och en produkt skapad genom vårt sätt att kategorisera världen (Wenneberg, 2000, Burr 2003).

En tredje premis avser *historisk och kulturell specificitet*. De kategorier samt koncept vi använder för att uppfatta världen är historiskt och kulturellt bundna. Vi som människor är präglade av historiska och kulturella faktorer och även vår syn på kunskap om världen. Detta innebär att världsbilder och identiteter är föränderliga och kontextbundna (Burr, 2003).

Språket är en förutsättning för tankar, dvs. de sätt som vi förstår världen kommer inte från objektiv verklighet utan från andra människor, både från det förflutna och i nuet. Språket strukturerar verkligheten på förhand, eftersom vi föds till en värld där kategorier och referensramar redan existerar. Verkligheten skapas genom att vi har kunskap om den och genom att vi uppfattar den. Vår kunskap är därför socialt konstruerade faktorer som bl.a. härrör från det språk vi använder. Hur vi uppfattar verkligheten beror även på vårt perspektiv. Människor förvärvar koncept och kategorier i takt med att deras språk utvecklas och dessa reproduceras varje dag inom gruppen, där deltagarna har ett gemensamt språk och kultur. Detta innebär att, sättet en person tänker på, är försedd av det språket de använder. Språket är därför en nödvändig förutsättning för tankar (Wenneberg, 2000; Burr, 2003). *Språk som en form av social handling*, innebär att språket har kommit att betyda mer än ett sätt att uttrycka oss. När människor talar med varandra, konstrueras världen. Användande av språk kan därför tänkas vara en form av social handling (Burr, 2003).

Enligt socialkonstruktionismen finns det *ett samband mellan kunskap och sociala processer*. Hur vi uppfattar världen skapas och upprätthålls i sociala processer. Kunskap produceras i sociala interaktioner där man konstruerar gemensamma sanningar och kämpar om vad som är sanningsenligt och felaktigt (ibid).

En annan premis är *sambandet mellan kunskap och social handling*. I en bestämd världsbild är några gärningar naturliga medan andra är orimliga. Olika sociala världsbilder leder till olika sociala gärningar, och på så sätt får den sociala konstruktionen av kunskap och sanning konkreta sociala följder. Burr (2003) lyfter även fram *fokus på interaktioner och sociala praktiker*. Enligt socialkonstruktionismen skapas olika sociala fenomen i interaktion mellan människor i sociala praktiker (ibid).

Den sista premissen är fokus på process. Burr menar att de flesta traditionella psykologer och sociologer placerar förklaringar i olika enheter, t.ex. personliga drag, ekonomiska strukturer ect, medan socialkonstruktionistiska förklaringar bygger ofta på dynamiken i sociala interaktioner. Fokus är på hur fenomen eller en viss kunskap har

uppnått av människor i interaktion. Kunskap betraktas därför inte som något en person har eller icke har, utan som något människor gör tillsammans (Burr, 2003).

4.3.2 LEGITIMERING, EXTERNALISERING OCH INTERNALISERING

Människors handlingar kan kategoriseras i ett antal typiska aktiviteter som skapar en social ordning och att människor börjar spela roller mot varandra. Dessa bygger upp arbetsfördelning och uppbyggnad av sociala institutioner. Då institutioner ska förmedlas till nytillkomna och personer som inte har skapat dem, är det nödvändigt med en *legitimering*. Legitimeringen innebär att den sociala och institutionella ordningen förklaras för nytillkomna i institutionen så att den upplevs meningsfull och inte ifrågasätts. Ordningen blir därmed *reifierad*, dvs. det framstår att det inte kan vara på annat sätt än den legitimeringen framför.

Människor är benägna att skapa vanor, och när vanor sprids till andra individer som inte har varit delaktiga i utformningen av vanorna benämner Berger och Luckmann (1966) det för *externalisering*. När människor föds i samhället är institutioner redan konstruerade och världen är redan strukturerad upp i en rad institutioner som individer inte kan med viljans hjälp få att försvinna. Barn socialiseras in i samhällets ordning och då sker det en *internalisering*, dvs. barn lär in den sociala världens normer, institutioner och därefter blir de riktiga sociala varelser. Människan är således en produkt (Berger & Luckmann, 1966).

4.4 BARNDOMSSOCIOLOGI

4.4.1 BARN OCH BARNDOM

Under de senaste åren har det utvecklats en ny vetenskapsgren, barndomssociologi där den drivande kraften är att värna om barns rättigheter (Brannen & O'Brien, 1995). Istället för att se barndom som ett stadium för socialisation och förberedelse inför vuxenlivet, tillskriver barndomssociologer barndom ett egenvärde. Barndomssociologin betraktar barnet således som *being*, och som det sociologiska barnet, det vill säga något som är här och nu. Barndom ska inte anses vara en transportsträcka mot vuxenlivet utan barn är kompetent aktör och har förmåga till socialt aktörskap. Om man anser att barndom enbart är ett stadium för förberedelse till att bli vuxna utan något egenvärde, betraktar man barn som *becoming*. Med synsättet *becoming* värderas barnets förutsättningar utifrån vilken betydelse de har för barnen som vuxna, medan barndomssociologer bedömer vad de har för innebörd för barnen i nutiden. Barn som *becoming* beskrivs som svaga, sårbara, oberäkneliga och outvecklade. Barndom betraktas här som en väg ut ur omognad, okunnighet och oförmåga (Hallden, 2003).

James och Prout (1990) beskriver barndomssociologin som ett nytt paradigm, det vill säga ett nytt grundläggande sätt att betrakta barndom. De förstår barndom som en *social konstruktion*, som tillför en tolkande ram för att kontextualisera de första åren i människans liv. Barndom, till skillnad från biologisk omognad, är varken ett naturligt eller universellt inslag i livet, men verkar som ett specifikt strukturellt och kulturellt inslag i många samhällen. James och Prout (1990) vidareutvecklar centrala begrepp för att beskriva barndom. En av dem är *Barndom som ett socialt fenomen* vilket innebär att kulturer influerar hur vi förstår barn. Kulturer kan även variera vilket leder till att barndom är en social konstruktion - och institution. Detta leder i sin tur att barndom ständigt skapas och omskapas. *Konceptuell autonomi* refererar till att barns kultur och sociala relationer är värdiga att studeras för sin egen skull och detta oberoende från vuxnas perspektiv och oro. Ett annat viktigt element James och Prout (1990) förespråkar, är *barn som aktiva subjekt*, vilket betyder att barn influerar sin omgivning aktivt. Barn är aktiva subjekt i utformningen av sina sociala liv, de är inte enbart passiva objekt vad gäller sociala processer och villkor.

4.4.2 BARNES POSITION

Enligt Näsman (2004) betraktas barn som minoritetsgrupper, en undergrupp i relation till andra grupper i samhället. Barn diskrimineras i samhället och har lägre status än vuxna, eftersom barn behöver skydd och omsorg. Barnen är dock medvetna och aktiva varelser. Näsman (2004) beskriver att barndom är en social konstruktion som i en värld där vuxna har tolkningsföreträde samt dominans. Barn bedöms inte ha kunskap, förmåga eller omdöme att ge en verklig skildring av sin situation eftersom de ännu inte är vuxna. Därför blir barnens syn ofta ifrågasatt samt tvivelaktiga eftersom barns uppfattningar om sitt eget liv bedöms begränsade. Därför behöver vuxna träda in och uttolka deras uttalanden samt ta ansvar för deras situation. All kunskap samt beskrivningar om barn och barndom grundar sig på vuxna och i föräldrars situation. Detta kan leda till att barnen riskerar att bli försummade som egna individer i relation till vuxna. Barn blir genom detta en del i ett större sammanhang istället för en egen individ med egna resurser och behov. Barndomen förstås genom barnens vardagliga praktiker, som formas i relation till barnets familj och barnens erfarenheter av vuxna. Barndomssociologerna anser dock att det är viktigt att barn får göra sin röst hörd och att det lägger grunden för vår konstruktion av den sociala verkligheten. Barn är experter på sitt eget liv och har information om deras livssituation som vuxna saknar. Barn blir delaktiga genom att bli tilldelade ett eget aktörsskap och det beror även på hur andra relaterar sig till barnet.

Enligt Näsman (2004) skall ett aktörskap inte bara betona att barns röst blir hörda utan även möjligheten att få påverka beslut som rör deras liv (ibid). Barn ska enligt barndomssociologer bli delaktiga, men vuxna skall inte försumma de olikheter som finns mellan barn och vuxna. Barns kapacitet ska inte övervärderas så att barnen får för stor press på sig (Halldén 2007).

4.4.3 ÅLDERNS BETYDELSE

James och Prouts (1990) lyfter fram betydelsen av barnens ålder, som de delar in i två tidsaspekter *time of childhood* och *time in childhood*. Det förstnämnda lyfter fram den sociala konstruktionen av åldringsprocessen, alla tidsperioder människor går igenom. Tidsaspekter kan begränsa människors liv och det stämmer inte alltid överens med enskildas känslomässiga, intellektuella och biologiska utveckling. Ålder kan på samma sätt vara en faktor som begränsar barns liv. Barnperioden utmärks bland annat av omogenhet och anses på grund av detta vara i behov av skydd. Den andra aspekten av tid, *time in childhood* innebär att vuxna använder tidsbegreppet för att kontrollera, producera och organisera barns liv och behov av beskydd. James och Prouts (1990) ovanstående resonemang bygger på antagandet att samhällets attityder om barndom grundar sig på åldern. Ålder har en viktig betydelse under barndomen och ju äldre barn blir desto större social status tillkommer med åren (ibid).

4.4.4 OLIKA SÄTT ATT BETRAKTA BARN

Barn kan betraktas på fyra olika sätt; objekt, subjekt, sociala aktörer samt deltagare/medforskare. Barn som objekt innebär att barnen betraktas utifrån ett vuxenperspektiv och betraktas inte som egna sociala varelser. Barnen har ingen eller begränsad rätt att själv uttrycka sin mening och vuxna tar besluten i frågor som rör barn. Detta sätt att betrakta barn är vanligt förekommande. Då barnet betraktas som subjekt tas hänsyn till barnets kognitiva -och sociala förmåga samt till barnets utveckling -och mognad. Barn som sociala aktörer betraktas som aktörer med egna erfarenheter och förståelse. De ses således inte enbart som en del av familjen, skolan eller andra sociala instanser. Barn som betraktas som sociala aktörer är mer subjekt än objekt. Den sista kategorin, barn som deltagare/medforskare innebär en vidareutveckling av barn som sociala aktörer. Barnen är enligt denna betraktelse aktiva deltagare i processer (Christensen & Prout, 2002).

4.4.5 LAGENS BETYDELSE

James och James (2004) lyfter fram lagen som en viktig funktion när det gäller synen på

barndom och hur barndom utvecklas. De använder begreppet *lag* inte enbart i juridisk mening, utan definierar lagen till att även inkludera mindre formella processer och mekanismer för reglering som finns i samhällen. Lagen bygger på kulturell kunskap som definierar och reglerar människors rättigheter, friheter och ansvar i förhållande till staten och andra medborgare. Lagen producerar och reproducerar social ordning och är således därför en social och kulturell konstruktion. Lagen formaliserar och/eller försöker hindra konflikter och underlätta sociala interaktioner genom att reglera relationerna mellan olika delar av sociala system. Lagen skapar och upprätthåller även den rättsliga ordningen som definierar barndom. Denna definition kan dock variera beroende på kontext. Även barns vardagsliv konstrueras och regleras genom lag, även gränsen mellan vad som är vuxenliv och barndom. Lagen är nyckelmekanismen som binder samman sociala strukturer, inklusive barndom och sociala praktiker, även samspel mellan barn och vuxna (ibid).

4. PRESENTATION AV RESULTAT OCH ANALYS

Detta kapitel är en analytisk presentation av uppsatsens resultat; där resultat, tidigare forskning och teori kommer att vävas samman i texten. Avsnittet är indelat i två kapitel, där det första kapitlet återspeglar den första frågan i uppsatsen och i det andra har jag försökt svara på de två andra frågorna. Efter varje kapitel följer en kort sammanfattning av resultaten med återkoppling till frågorna. Socialsekreterarna har benämnts för A, B, C, D, E samt F.

5.1 VILKEN INNEBÖRD TILLSKRIVS BARNPERSPEKTIV?

5.1.2 ENMIX AV BARNETS PERSPEKTIV, VUXNAS TOLKNINGAR OCH SOCIALSEKRETERARENS BEDÖMNINGAR

Enligt D är barnperspektiv ett utvidgat begrepp och hon resonerar kring vad ett barnperspektiv kan innebära, om det är barnets perspektiv, vår tolkning av barnets perspektiv eller vad vi anser är bra för barnen. Hon kommer fram till att barnperspektiv är en sammanslagning av dessa aspekter.

Vad innebär barnperspektiv? Är det barnets perspektiv? Eller är det vår tolkning av barnets perspektiv? Eller är det något som vi tror är bra för barnen som vi tillskriver att så här ska det vara liksom. Men det är väl en...sammanslagning av allt det, som vi sen försöker göra...som sen blir barnets perspektiv....Ja, för vadå barnets perspektiv? Ja ur ett barns perspektiv kanske man vill äta

chips och godis varje kväll och att det blir jättebra, men det tycker ju inte vi. Så frågan är...vad som i helhet är bra ur barnets ståndpunkt”.

Sundell och Egelund (2007) framför att de krav lagstiftningen reglerar är problematiska då vissa uttryck och begrepp kan vara svåra att tyda. Ska det tydas utifrån socialsekreterare bedömningar eller vad barnet själv framför? (ibid). C och D tolkar barnperspektiv att vuxna försöker se världen utifrån barns ögon, förflytta sig till barnens situation. C lyfter fram ”hur det blir för barnet ur ett långsiktigt perspektiv, vilka konsekvenser beslut medför för barnet”.

Nyboms (2005) studie har visat att bedömning av samma barnärende varierar från olika socialsekreterare och att det inte finns en enhetlig definition hur barns situation i ett ärende ska värderas. Vår kunskap om fenomen, i detta fall barnperspektiv, konstrueras utifrån de referensramar och kategorier vi använder för att skapa mening i världen. Detta kan tolkas att socialsekreterares konstruktioner av barnperspektiv kan skilja sig beroende på vilka kategorier och koncept de använder för att förstå världen (Wenneberg, 2000).

5.1.3 BARNETS RÄTT ATT GÖRA SIN RÖST HÖRD

Samtliga socialsekreterare belyser aspekten av barns rätt att göra sin röst hörd som en viktig dimension av barnperspektiv. A och C påpekar att så fort ett barn kan uttrycka sig och kommunicera ska deras ord vara presenterade i en utredning. Genom att samtala med barn kan socialsekreterare konstruera barnets verklighet, därför kan barnets språk vara en social handling (Burr, 2003). B understryker att det är viktigt att socialsekreterare försöker få en relation med barnet, så att det verkligen kommer fram vad barnet tycker och tänker. Hon framför att ”innan var det ett barnsamtal, men jag tror att man måste öka på antalet barnsamtal för att behålla barnperspektivet”. En fråga man kan resonera kring är om det alltid är barnperspektiv att samtala med barn? För vems skull ska barnet höras? För barnets skull eller för arbetsformen och organisationens skull? Barnsamtal kan tolkas vara ett uttryck för legitimering, dvs. att socialsekreterare legitimeras i den rådande sociala och institutionella ordningen i socialtjänsten att utföra barnsamtal och att det inte kan vara på något annat sätt (Berger & Luckmann, 1966). A och E lyfter även fram att det är viktigt att barnet får svara på det barnet själv vill och inte tvinga eller pressa dem att svara på frågor de inte vill. Detta kan tolkas som ett uttryck för konceptuell autonomi, att barns kultur samt sociala relationer är värdiga att studeras för sin egen skull oberoende av vuxnas perspektiv (Prout & James, 1990).

C menar att barnen ska få möjlighet att göra sin röst hörd och tala om vad som fungerar och vad som inte gör det, men att de inte alltid kan följa barnens önskemål. Barn och

socialsekreterarens kan ha olika världsbilder där vissa gärningar upplevs naturliga medan andra onaturliga. Detta kan leda till andra sociala följder än vad barnet önskar (Burr, 2003).

I utredningsarbetet är det jätteviktigt att barnen får och har tillåtelse att säga vad de tycker och tänker... sen är det klart att man inte kanske kan följa deras önskemål t.ex. att ha Zlatan som kontaktperson eller så ... men ändå att de får berätta hur det är, både det som fungerar och det som inte fungerar.

5.1.4 VAD BARNET KÄNNER OCH VILL

A, E, F och C framför att barnperspektiv betyder att utredning sker utifrån barnets bästa. Enligt E betyder barnperspektiv vad barnet tycker och tänker, men även vad föräldrarna anser att barnet tycker och tänker. F uppger att det är svårt att bedöma vad som är barnets bästa och att de inte riktigt vet vad som är bäst för barnen. F vidareutvecklar att barn kan framföra det de tror att vuxna vill höra, vilket gör det svårt för socialsekreterare att veta vad barnet egentligen känner och vill.

Men det är väldigt svårt att bedöma vad som är bäst för barnet, och man vet inte heller..man får försöka se vad som är bäst..men man vet ju inte riktigt, för barnen är ofta så lojala och luskar ut både vad föräldrar, familjehemsföräldrar och vad vi vill höra så det är inte så lätt att riktigt veta vad barnet egentligen känner och vill.

Det finns dilemman med ovanstående konstruerade bilder; vem tolkar och vem uttrycker, är det barnet eller vuxna? Vad innebär egentligen barnets bästa? Sundell och Egelund (2007) påpekar att de krav lagstiftningen reglerar är problematiska vid begrepp som barnet bästa, eftersom de är svåra att tyda (ibid). Att barnets bästa konstrueras som en allmän samt övergripande princip resulterar till att begreppet inte kan definieras exakt utan att det varierar beroende av kontexten (Rejmer, 2003).

E påpekar däremot att vad som egentligen är bäst för barnet inte alltid går ihop med barnets syn eller vuxnas. Lagstiftaren anmärker att det kan förekomma motsatsförhållande mellan barnperspektiv och vuxenperspektiv, men vid intressekonflikt mellan barnet och föräldern skall dock barnets intresse komma först (Rejmer, 2003). D förklarar att vad som bedöms som barnets bästa vid ett tillfälle behöver inte innebära att det fortfarande gäller i framtiden.

Man tänker att det ska vara till barnets bästa men ibland ser man i efterhand att det inte blev så himla bra för detta barn trots att vi för 6 månader sedan gjorde det vi tyckte var absolut det bästa för barnet då, men ofta så ändrar sig det så mycket under tidens gång”.

Hur socialsekreterare uppfattar världen samt de koncepter och kategorier som används är historiskt och kulturellt bundna. Bilden på barnets bästa är därför föränderliga (Burr, 2003).

5.1.5 ATT TA DEL AV INFORMATION

Samtliga framför att det är viktigt att informera barnen om varför de träffar en socialsekreterare, vad en utredning innebär samt att hålla barnen informerade under utredningsprocessen. D, B, A och C anser att barnet har en central roll i barnavårdsutredningar eftersom utredningen handlar om barnet. Ovanstående resonemang kan tolkas vara uttryck för *barn som aktiva subjekt*; dvs. barnets är inte enbart passiva objekt för sociala processer och villkor, utan de influerar sin omgivning aktivt (Prout & James, 1990; Friis, 2008). En fråga man kan ställa är vilken typ av information barn får tillgång till, då barnavården omfattar processer och begrepp som barn ofta inte har kännedom om? Språket strukturerar vår verklighet på förhand, dvs. vi kan uppfatta fenomen genom att förstå begreppen som benämner dessa. Barnets verklighet skapas genom att barn uppfattar och har kunskap om verkligheten (Wenneberg, 2000).

F belyser att det är viktigt att hålla kommunikationen öppen och sätta det i sammanhang ”det blir inte samma delaktighet om de inte vet varför de är här”. F förklarar även att delaktighet innebär att barnen själva uttalar sig om sitt liv, men även att barnen ska kunna kontakta dem, för att ställa frågor eller tillägga något och de får därför deras visitkort, ”så att barnen vet att vi är deras socialsekreterare”. För att förstå gränser och utrymme för barns delaktighet är det viktigt att förstå förutsättningarna för det, dvs. förstå villkoren som har skapats av vuxna (Rasmusson 2006).

5.1.6 BARNPERSPEKTIV ATT AVSTÅ FRÅN BARNSAMTAL

F framför att det finns utredningar där de inte har talat med barnet i utredningen, med anledning av att barnen är svåra att ta kontakt med eller att de är inåtvända samt misstänksam mot vuxna. Professionella kan undvika att tala med barn på grund av olika anledningar som t.ex. att det kan vara svårt och besvärligt att tala med barn eller att barns information är onödigt (Näsman, 2004). F upplever att detta har framkallat ångest och förklarar att vid dessa tillfällen har hon och kollegor resonerat om de fortfarande har ett barnperspektiv på utredningar om de samtalar med andra aktörer men inte med barnet. Enligt Socialstyrelsen (2006) värnar ett barnperspektiv om barns rättigheter och att barn är aktiva subjekt som skall komma till tals för att förmedla sina erfarenheter. F menar dock att det även

har funnit andra utredningar med mycket vuxenkontakt, där hon har bedömt att det har varit barnperspektiv att ”hålla sig undan” och inhämta information från andra aktörer, t.ex. skolan.

Det har även varit andra utredningar där det har varit mycket kontakter med vuxna innan där jag känner att jag klampar in lite gran lite gubben i lådan-effekten, här kommer en soc. tant pratar en gång två gånger sen försvinner man igen, då kanske när barnen precis har börjat öppna upp sig lite, eller undra vem man är när de är ännu yngre, och då jag inte vet om det är rätt eller fel men då tycker jag att det är barnperspektiv att hålla mig undan lite och hämta information från andra, skola, förskola, bros lite på vad utredningen gäller

Detta kan tolkas som uttryck för *barn som objekt*, vilket innebär att barn betraktas utifrån ett vuxenperspektiv; de skådas inte som egna sociala varelser och har ingen rätt att uttrycka sin mening, utan vuxna tar beslut i frågor som rör barnen (Christer & Prout, 2002). F framför att det i en del fall kan vara mer till skada än nytta att tala med barn, t.ex. när det gäller ungdomar som har varit aktuella länge i socialtjänsten och haft kontakt med många handläggare. I dessa fall anser hon att det kan vara mer till ungdomarnas intresse att låta bli att tala med dem.

Men så känner jag, att det ibland göra mer skada än nytta t.ex. jag tänker vissa tonåringar har haft så tio socialsekreterare, sen så kommer jag... hej nu ska jag tvunget lära känna dig... då kan jag känna, men är det ungdomens bästa intresse att jag dundrar in för formens skull och pratar med dem och ibland har vi kommit fram att det är inte det, och då låter jag bli, men det är hela tiden att göra avvägningar vad som är bäst och så

En fråga man kan resonera kring är om det kan bli för många barnsamtal? Kan för många barnsamtal motverka ett barnperspektiv? Att man inte talar med barn kan motiveras med argumenten att barn behöver skyddas från pressen att ta ställning, att det kan vara skadligt för barnet att höras eller att de saknar kompetens för att ta rollen som informant (Näsman, 2004).

D anser att det kan finnas ett motstånd mot att träffa och samtala med barnen, från föräldrarnas sida och socialsekreterarnas själva eftersom det handlar om svåra frågor. I en bestämd världsbild är några gärningar naturliga medan andra är orimlig. Olika sociala världsbilder leder till olika sociala gärningar och på så sätt får den sociala konstruktionen av kunskap och sanning konkreta sociala följder (Burr, 2003). Det sättet en socialsekreterare konstruerar barnperspektiv påverkar således de gärningar man väljer, som i sin tur leder till sociala konsekvenser för barnet.

D anser att barnen själva vet hur de har det och att de kanske längtar efter att tala om det, men att socialsekreterare själva kan sätta hinder för det pga. av osäkerhet. Studier påpekar

bristen av adekvat expertis för att få fram barnets perspektiv (Nybom, 2005; Sundell & Egelund, 2007).

Det är alltid svårt att få hit barnen och sätta sig ner och komma till tals med dem, för föräldrarna har ett motstånd i det och många gånger man kanske själv har ett motstånd i det eftersom man vet att det är svåra frågor, det kan bli pressat och konstig stämning om man inte, tänker lite så här hur var det nu och tänka att barnen vet ju hur dem har det, dem vet ju att de frågor vi ställer kanske inte är så konstiga de kanske längtar efter att få svara på dem men vi själva sätter hinder för vi är osäkra.

5.1.7 ”BARN SKA FÅ VARA BARN”

C påpekar att barn ska ta en stor del i en utredning, dock på ett sätt som inte skadligt för barnet. A betonar att ”barn ska få vara barn”. James och Prout (1990) anser att barnperioden utmärks bland annat av omogenhet och bedöms på grund av detta vara i behov av skydd.

Samtliga socialsekreterare anser att det finns en gräns för hur delaktigt ett barn bör göras och att barn inte ska behöva höra om t.ex. föräldrars konflikter. A framför att barn inte ska behöva ta ansvar för sina föräldrars handlingar och brister.

Vissa saker ska barn inte vara delaktiga i, de ska inte behöva ta ansvar för sina föräldrars handlingar, det är föräldrarna som ska göra jobbet så att säga, så visst finns det gränser för deras delaktighet och där måste man vara tydlig med att det är föräldrarna som ska på nått sätt ta ansvar varför de är här.

F påpekar att man måste ta hänsyn till att barn har begränsad förståelse för omvärlden. Ovanstående kan tolkas som uttryck för att barn görs delaktiga, men att socialsekreterare inte försummar de olikheter som finns mellan barn och vuxna, så att barnen får för stor press på sig (Halldén 2007). Samtidigt framför A, C, D och E att barn oftast vet om att deras familj har problem och varför det kommer utomstående som försöker hjälpa just dem. Enligt E vill barnen ha hjälp ibland och anser att familjen behöver stöd, men sedan kan föräldrarna avböja till att mottaga insatser och då kan insatser inte verkställas. Detta kan tolka, *barn som becoming* där barn beskrivs som svaga, sårbara och outvecklade. Barndom betraktas som en väg ut ur omognad, okunnighet och oförmåga (Hallden, 2007).

D påpekar att många barn inte har mycket vetskap och ställer inga krav när de kommer till socialsekreteraren. D menar att ingen har sagt till barnen att det finns ett barnperspektiv och de vet inte ens att det finns.

Många gånger säger barnen varken det ena eller det andra för de vet inte ens att de kan säga att de inte får träffa sina föräldrar, de har inte ens de tankarna kanske. Många barn har inte mycket vetskap, många barn ställer inte några krav inte de barnen som kommer hit, de är rätt så mycket offer för omständigheterna. Ingen har sagt till dem att det finns ett barnperspektiv, de vet inte ens att det finns,

Vår kunskap är socialt konstruerade faktorer som bl.a. härrör från det språk vi använder, som strukturerar verkligheten på förhand. Barn kan inte se eller uppfatta ett barnperspektiv om de inte förstår det språkliga begreppet eller har kunskap om det (Wenneberg, 2000).

E anser att det finns en risk med att gå för mycket efter vad barnet säger, eftersom barn blir utelämnade när de berättar saker om sina föräldrar och sedan ska dem hem med familjen, särskilt om inga insatser sätts in. All kunskap samt beskrivningar om barn och barndom grundar sig på vuxna och i föräldrars situation. Detta kan leda till att barnen riskerar att bli försummade som egna individer i relation till vuxna (Näsman, 2004).

5.1.8 ”...BARN HAR JU Egentligen INTE Rättigheter...”

Alltså rättigheter, det har dem ju egentligen inte, det är ju vårdnadshavarna som egentligen har rättigheterna, för barn har ju egentligen inte rättigheter på det sättet juridiskt, det är föräldrarna som kan neka behandling om man pratar utifrån socialtjänsten. Men det pratas mycket idag om barnkonventionen, den rättighet vi kan se till att de får är att de kan berätta själv i den mån de kan och vara delaktiga

A framför att barn under 15 år inte har några juridiska rättigheter, att det är vårdnadshavarna som egentligen har rättigheter eftersom de utifrån Sol kan neka till behandling och samtycke för samtal med barnet. Har barn inte juridiska rättigheter? Enligt 3 kap. 5§, 2:a st. SoL framförs dock: ”När en åtgärd rör ett barn skall barnet få relevant information och hans eller hennes inställning så långt som det är möjligt klarläggas. Hänsyn skall tas till barnets vilja med beaktande av dess ålder och mognad”. Lagen skapar och upprätthåller den rättsliga ordningen som konstruerar och reglerar barndom och barns vardagsliv (James& James,2004).

A påpekar att barnen utifrån barnkonventionen kan uttrycka sina åsikter och vara delaktiga. Vidare uttrycker A att om man bortser från lag, så har barn rätt till att bli informerade om utredningen, vem socialsekreterare är och syftet med utredningen och när utredningen blir färdig. A framför: ” Det är bra om de är med under tiden lite grand, men det är egentligen vårdnadshavarna som har den rätten”. En fråga man kan ställa sig är om den svenska lagstiftningen verkligen tillskriver barn rättigheter? Är barns rättigheter fasader i form av fina principer och mål som kan vara besvärliga att tillämpa? Enligt Matsson (2006) tillskrivs barn rätt till delaktighet i barnkonventionen trots att de är omyndiga och juridiskt underordnade föräldrarna. Hollander (2005) menar dock att det är främmande för lagstiftaren att se barnet som juridisk part på samma sätt som föräldrarna.

5.1.9 ”...BARN HAR PRECIS SAMMA RÄTTIGHETER SOM FÖRÄLDRARNA...”

C samt F framför till skillnad mot A, att barn har precis samma rättigheter som vuxna, t.ex. i frågor som rör rättsäkerhet och rätt till information. F framför ”Samma rättigheter som vuxna har, t.ex. när det gäller att utredningen ska bli klar i tid och sånt rent lagmässiga sakerna”. C framför däremot att det finns lag som inte tillåter barn under 15 ta del av sin utredning. C anser även att barn inte ska ha insyn i allting, utan att det finns en skillnad mellan ”vuxensaker” och ”barnsaker”.

Jag tänker att barn har precis samma rättigheter som föräldrarna, sen finns det lag som säger t.ex. att barn inte får ta del av sina utredningar om de är under 15 och där tänker jag att det finns skillnad på vuxensaker och barnsaker, barn ska inte ha insyn i precis allting så där finns en skillnad.

Det C benämner för ”inom ramarna” och för ”vuxensaker” är att barn inte ska ta del av information som kan skada barnet. Kan barn dock ha precis samma rättigheter som vuxna om det görs en åtskillnad mellan *vuxensaker* och *barnsaker*? Barn betraktas som subjekt när det gäller att göra sin röst hörd samt ta del av information, men som objekt när det handlar om föräldrars och samhällets omsorg och skydd av barnen (Mattsson, 2006). Enligt Hollander (2005) existerar det en väsentlig juridisk skillnad mellan barnet och föräldern, barnet är omyndigt. Omyndighetens funktion är att skydda barnet, samtidigt begränsar den inflytandet.

5.1.10 RÄTTIGHETER MED FÖRBEHÅLL

A, F, B samt E anser att barns rättigheter är att bli informerade om utredningsprocessen, att det har öppnats en utredning, vem socialsekreterare är, rätt att själv uttrycka sina tankar, önskan och att socialsekreterare är tydliga med barnen. E framför:

Veta vad som pågår, och vem vi är. Att det pågår en utredning. Rätt att själv uttrycka sina tankar, önskan, att bli informerade. Det är mycket viktigt att vi är tydliga med barnen.

Lagen bygger på kulturell kunskap som definierar och reglerar barns rättigheter i samhället samt barns vardagsliv och barndom (James & James, 2004). E, A samt C uttrycker dock att barns rättigheter har förbehåll, t.ex. att barn under 15 år inte får ta del av sin utredning. 3 kap. 5§, 2:a st. SoL framförs att hänsyn skall tas till barnets vilja dock med beaktande av dess ålder och mognad. Näsman (2004) påpekar att barn tillskrivs i samhället en kompetens att uppfatta, bedöma, beskriva sin livssituation och även ett aktörskap där barnet uttrycker sin vilja, dock med reservation till barnets ålder och mognad.

Det finns ett spänningsförhållande i lagstiftningen beträffande barnets plats i familjen. LVU-utredningen markerar barnets rättigheter och ställning som egen individ, men rymmer även en ambivalens i betraktelsen av barnet som en egen individ med rättigheter och som familjemedlem eller bihang till vårdnadshavarna (Rasmusson 2006).

5.1.11 ”JAG TÄNKER INTE SÅ, BARNET SOM AKTÖR... ”

A anser att det är föräldrarna som är de styrande aktörerna till största del under en barnavårdsutredning. Enligt A kan de ha ett aktörsperspektiv men det påverkar kanske inte utredningen eller bedömningen. Barn blir delaktiga genom att bli tilldelad ett eget aktörskap, vilket är beroende av hur vuxna, i detta fall socialsekreterare, förhåller sig till barnet (Näsman, 2006). A framför att de inte tänker utifrån termen aktör ” Jag tycker inte att vi ser det så, som en aktör”. B instämmer till detta och anser att begreppet aktör känns främmande ”Jag tänker inte så, barnet som aktör... men det är barnet det handlar om”.

I Barnkonventionen betonas att barn är aktörer med rätt till delaktighet som rör deras liv, ”att ha sociala rättigheter som objekt och lagliga rättigheter som aktörer” (Bartly, 1998 s. 36). Hollander (2005) samt Näsman (2004) påpekar att barn tillskrivs ett aktörskap i svensk ratificering av barnkonventionen, där barnet uttrycker sin vilja, dock med reservation till barnets ålder och mognad. En fråga man kan diskutera är om kategorin *barn som aktör* är tillräckligt stark i lagstiftningen för att det ska få en genomslagskraft i praktiken? Verkligheten konstrueras genom hur socialsekreterare uppfattar den. Hur de uppfattar verkligheten beror på vilket perspektiv de har. Om socialsekreterare inte har konstruerat ett aktörsperspektiv på barn kan de således inte se barn aktörer (Wenneberg, 2000).

5.1.12 DELVIS AKTÖR

Enligt F innebär ett aktörsperspektiv på barn att de ska vara delaktiga så mycket som möjligt. E framför att barn kan betraktas som aktörer genom att se dem som individer, att de har en viktig roll i familjens dynamik samt tydliggöra barnets önskan, vilja och tankar. E samt F anser att fördelarna med ett aktörsperspektiv är att barn uppmärksammas mer. Denna konstruktion av bilden på barn kan tolkas som *barn som sociala aktörer*, vilket innebär att barn är egna aktörer med egna erfarenheter samt förståelse (Christer & Prout, 2002).

Samtliga anmärker dock att det ibland läggs för stort ansvar på barn som aktörer, att barnen får ta ansvar för föräldrarnas problem eller att det förväntas att de ska säga rätt saker och producera fakta. Barndomssociologer anser att barn är kompetenta aktörer som har förmåga till socialt aktörskap (Hallden, 2007). C förtydligar att ” en aktör måste producera

fakta och information och så ska det inte vara, barnen ska inte känna att de måste producera och ge nått". Hon tillägger att en aktör samtidigt blir viktig eftersom man kan påverka genom att vara en aktör. C menar att man kan se på barn som aktörer utan att man behöver göra någon tyngd av det. Ett aktörskap betonar dock inte enbart att barnets röst blir hörd utan även möjligheten att få påverka beslut som rör deras liv (Näsman, 2004)

Man kan göra barn till aktör utan att man behöver göra någon tyngd eller ansvar i det, t.ex. att man inte säger det du säger blir jätteviktigt för denna utredning, livsavgörande.

F framför att barn blir starkare aktörer ju äldre de blir, ” barn som är t.ex. 17 månader kan de kanske inte räknas mycket som aktörer”. Samtidigt menar F att dessa barn också kan räknas som aktörer genom att de uppvisar beteendestörningar. Detta kan tolkas som uttryck för att ju äldre ett barn blir desto större social status tillkommer med åren (James & Prouts, 1990).

I ovanstående text konstrueras en bild av barnet som delvis aktör, då barnet till en viss del tillskrivs ett aktörskap. De kategorier som konstrueras av vårt språk, styr våra tankar. Finns det inte en tydlig kategori av *barnet som aktör* i socialtjänsten kan det vara svårt att se barnet som aktör, eftersom verkligheten skapar vi genom våra kategorier (Burr, 2003).

5.1.13 AKTÖR OCH BEROENDE

Samtliga påpekar att barn inte kan vara självständiga aktörer eftersom de är beroende av sina vårdnadshavare, t.ex. när det gäller samtycke för att träffa barnen, föräldrarna kan neka insatser och stöd som barnen har behov av. Enligt E kan de lyssna på barn som en aktör i sin egen utredning, men hon understryker att barn inte kan vara självständiga.

De är ju inte självständiga aktörer. Kan de någon gång vara självständiga?, De är ju beroende av sina vårdnadshavare, de kan neka till att barnen får de stöd som de har behov av.

Enligt lagen är det vårdnadshavaren som har rätten och skyldigheten att företräda och ansvara för barnet i avseenden som rör barnet (6 kap. 2§ FB). E påpekar dock att när de talar ensamt med barnet och samlar in information, ”blir det på något sätt ändå självständigt”. D anser däremot att vissa barn kan vara mer självständiga än andra, och de som kan föra sin talan blir och görs mer delaktiga. D uppger att den det finns barn som är beroende av en vuxen och som inte vågar sitta i ett samtal själv med en socialsekreterare. Hon menar även att vissa föräldrar inte tillåter enskilda samtal med barnet.

De barn som för sin talan är mer delaktiga än de som inte gör det. De som inte gör det, de faller bort lite... deras tänkande och tyckande. Vissa barn är mer självständiga i sig själv och vissa är jätteberoende av en vuxen för att överhuvudtaget våga sitta och prata i ett samtal. Vissa föräldrar släpper inte sina barn heller själva i ett samtal.

För att förstå gränser och utrymme för barns delaktighet är det viktigt att förstå

förutsättningarna för det, dvs. förstå villkoren som har skapats av vuxna (Rasmusson, 2004).

E anser dock att en nackdel med aktörsperspektiv är att barnet ”görs för separat”, att man skiljer dem från föräldrarna och enligt henne är små barn väldigt knutna till sina föräldrar.

Rasmusson påpekar att i familjecentrerade Sol framgår att barn och föräldrar inte kan beaktas isolerade från varandra (2006).

5.1.14 SAMMANFATTNING

Resultaten visar att socialsekreterare uppger att barnperspektiv innebär; att barnen får göra sin röst hörd, att utredningen sker utifrån barnets bästa och att barn får ta del av information.

Andra resultat visar att ett barnperspektiv kan innebära att avstå från barnsamtal vid en del tillfällen, t.ex. när barnet har haft många handläggare i sitt liv. Enligt socialsekreterare finns det även en gräns för hur delaktigt ett barn ska vara, de ska t.ex. inte ta del av skadlig information om föräldrars konflikter eller ta ansvar för föräldrarnas brister och handlingar.

Resultaten visar även att socialsekreterarnas meningar avseende barns rättigheter skiljer sig; då en socialsekreterare anser att barn inte har några juridiska rättigheter, två anser att de har precis samma rättigheter som vårdnadshavarna (trots förbehåll) och resterande framför att barn har rättigheter i form av rätt till information och att göra sin röst hörd, dock med förbehåll att de inte får läsa sin utredning under 15 år och skadlig information. Vad gäller barn som aktör konstrueras följande bilder, barn är inga aktörer, barn är delvis aktörer och beroende aktörer. Den första avser att två socialsekreterare inte betraktar barn som aktörer. Den andra konstruktionen innebär att barn är aktörer genom att de är delaktiga men att det kan läggas för stort ansvar på barn. Den sista bilden konstruerar barn som aktörer dock beroende av sina föräldrar, t.ex. gällande samtycke till samtal och insatser.

5.2 FAKTORER SOM HINDRAR/ GYNNAR BARNPERSPEKTIV

Detta kapitel lyfter fram möjligheter samt svårigheter med ett barnperspektiv i social barnavård. De aspekter som har lyfts är; barnets ålder samt position, samarbetets betydelse och barnavårdsutredningars karaktär.

5.2.1 ÅLDERNS BETYDELSE

5.2.1.1 ”DÅ VINNER DE SOM KAN FÖRA SIN TALAN”

Enligt C, F, E och B kan äldre barn kommunicera och att det därför blir en enklare och bättre tillämpning av barnperspektiv. B vidareutvecklar att äldre barn är i regel skickligare på att tala och ”då vinner de som kan föra sin talan”. A framför att ”yngre barn kan inte förmedla sig, det är svårt att tolka yngre barns icke-språk”. Människor förvärvar koncept och kategorier i takt med att deras språk utvecklas och dessa reproduceras varje dag inom gruppen, där deltagarna har ett gemensamt språk och kultur (Burr, 2003). En fråga man kan ställa är om barn och vuxna ingår i samma grupp med ett gemensamt språk och kultur? Eller om de existerar i skilda grupper med olika kulturer samt sätt att kommunicera? Kan det vara orsaken till att socialsekreterare anser att det är enklare att kommunicera med äldre barn?

A och E anser att det är svårare att tala med yngre barn. De uppger att de lägger mer fokus på äldre barns uttalande och att de har mer att säga om sin situation. E samt C betonar att när det gäller spädbarn görs de inte lika delaktiga utan då utförs observationer. E förklarar dock att observationer är subjektivt och att de får begränsad information.

Observationer är så klart subjektivt det kan man inte komma från, när vi gör observationer så är vi inte där 24 timmar om dygnet utan vi ser bara ett litet ögonblick såvida det inte är på ett HVB där de har observationer dygnet runt.

Barns användande av språk är mer än ett sätt att uttrycka sig, språket kan tolkas som en social handling som medför en praktisk konsekvens för barnet. Verkligheten konstrueras genom språk och konversationer. Kan man inte tala har man begränsade möjligheter att samspela med socialsekreteraren och konstruera verkligheten tillsammans (Burr, 2003).

Enligt B, F, A och C varierar barnets roll i en utredning beroende på barnets ålder. Åldringsprocessen är en social konstruktion som begränsar barns liv (James & Prouts, 1990). F framför att ”ju yngre barn är desto mindre är deras makt i situationen de befinner sig i”. F påpekar att barn inte ska få ta del av information som de inte är redo för, vilket ofta avgörs av barns ålder och mognadsutveckling. Begreppet *time in childhood* innebär att samhällets attityder om barndom grundar sig på åldern. Vuxna använder tidsbegreppet för att kontrollera och organisera barns liv och behov av beskydd (James & Prouts, 1990).

5.2.1.2 BARNPERSPEKTIV ELLER UPPFÖRANDEPERSPEKTIV

A påpekar att det inte behöver vara enklare med äldre barn eftersom vissa äldre barn inte tycker att de är barn och anser att de ska kunna göra hur de vill. Den sociala konstruktionen av åldringsprocessen och ålder kan begränsa barns liv och det stämmer inte alltid överens med den enskildes känslomässiga, intellektuella och biologiska utveckling (James & Prouts, 1990). D anser att det är enklare att tillämpa ett barnperspektiv när barnen befinner sig i lekåldern, eftersom hon anser att det är enklare och tydligare att se bristerna i hemmiljön och om deras tillvaro gagnar dem. D anser att när barn kommer upp i tonåren blir det många gånger ett ”uppförande-perspektiv”, istället för barnperspektiv, där barnen uppmanas att sköta sig, ta ansvar och bli fungerande för att de snart är vuxna.

Många gånger så är det ett annat perspektiv... för lite större barn, ett uppförande-perspektiv.. ”du ska bli vuxen, sköt dig -perspektiv”. Men just där när ramen är den lekålder eller vad man ska säga, där är det lättas att ha barnperspektiv för där ser man kanske bristerna i.. för barnet tydligare också om deras tillvaro gagnar dem.

Det kan tolkas som externalisering, då barn föds till en värld där institutioner redan är konstruerade och som barnet inte kan få försvinna. Barn ska istället internaliseras till den sociala världens normer, institutioner, för att därefter bli riktiga sociala varelser. Människan är därför en social produkt (Berger & Luckmann, 1966). D anser att fokus blir på att barnen ska bli fungerande vuxna, trots att de kanske hade behövt ett sabbatsår för att ta igen sin bortkomna barndom. Även F påpekar att äldre barns problem kan drabba andra i samhället, vilket kan leda till att deras perspektiv förloras pga. skyddsaspekter för andra. När barnen kommer tillbaka från t.ex. institution kommer deras perspektiv av behov fram igen menar F, ”då ser man till att de får den hjälp de behöver”. Ovanstående konstruktioner av barndom kan tolkas som uttryck för synen på barn som becoming, att barndom är ett stadium för socialisation samt förberedelser inför vuxenlivet (James & Prout, 1990). Barndomssociologer anser att barndom inte är en transportsträcka mot vuxenlivet, utan att barndom har ett egenvärde, barn är kompetent aktör och har förmåga till socialt aktörskap (Hallden, 2007).

5.2.2 BARNNS POSITION

5.2.2.1 HELHETSPERSPEKTIV-HINDER FÖR BARNPERSPEKTIV

D anser i nedanstående citat att barn har mer rättigheter än vad de arbetar efter och om de hade arbetat utifrån barnens rättigheter i allting hade de t.ex. utfört fler bedömningar utifrån

barnen och fler polisanmälningar mot föräldrarna. D menar dock att de istället tar hänsyn till helhetsperspektivet som kanske inte alltid gynnar barnen. Barn riskerar att bli försummade som egna individer i relation till vuxna och blir genom detta en del i ett större sammanhang istället för en egen individ med egna resurser och behov (Näsman, 2004).

De har ju säkert mycket mer rättigheter, men vi jobbar inte så mycket för att de ska få komma till tals kanske alltid... jo... vi försöker att de ska komma till tals men vi jobbar inte alltid utifrån barns rättigheter för om man verkligen skulle göra allt utifrån barnets rättigheter hade vi gjort mycket mer t.ex. polisanmälningar, vi hade haft mycket mer bedömningar utifrån barnen... samtalen med barnen, men många bedömningar är mycket mer... vi har ett rätt stort helhetsperspektiv många gånger som kanske inte alltid gynnar barnen

Detta kan ske enligt D när det finns en flytande skala, t.ex. när det gäller barn som bevittnar våld, gör de sällan polisanmälningar trots att barnen är brottsoffer i lagens namn. Orsaken kan då vara att socialsekreterare anser att de inte vinner något på det, de tar in ett helhetsperspektiv och tänker på familjen, de andra syskonen, föräldrarna, om det finns något nätverk osv. D understryker dock att de alltid polisanmäler vid sexuella övergrepp, grov misshandel och om det verkligen misstänker att föräldrarna har slagit barnen. D framför att ”det skulle vara bra att ha en person att ringa, nu har jag ett barn här, vad är det bästa utgångsläget liksom, för vi är så påverkade av helheten känner jag”. Enligt Rasmusson (2006) är socialtjänstlagen är påtagligen familjecentrerad och understryker en helhetssyn. LVU-utredningen markerar barnets rättigheter och ställning som egen individ, men rymmer ändå en ambivalens i betraktelsen av barnet som en egen individ med rättigheter och som familjemedlem eller bihang till vårdnadshavarna (ibid).

Även F påpekar att bl.a. hänsyn till helhetsbilden kan vara en faktor som kan leda till att barnen får begränsad tillgång till information. Barndom är en social konstruktion i en värld där vuxna har tolkningsföreträde samt dominans. Barndomen formas i relation till familj och erfarenheter av vuxna (Näsman, 2004).

D påpekar att det är enkelt att ”halka av” och tappa barnperspektivet. Hon uttrycker att man egentligen ska vara konsekvent och följa lagen, men alla ärenden är individuella och sedan finns det vissa fall som är komplicerade. En viktig fråga att diskutera är om socialtjänstlagens utformning är ett hinder för att barns rättigheter tillrättvaras? Lagen är nyckelmekanismen som binder samman sociala strukturer, inklusive barndom och sociala praktiker, även samspel mellan barn och vuxna (James & James, 2004).

5.2.2.2. ”FÖRÄLDRARNA ÄR STARKARE ÄN BARNET”

A och F betonar att det finns stor skillnad mellan barnperspektiv och vuxenperspektiv eftersom vuxna har ett annat ansvar för sina egna handlingar och för sina barns handlingar. Vårdnadshavaren har rätten och skyldigheten att företräda och ansvara för barnet i frågor som rör barnet enligt 6 kap. 2§ FB.

C framför att syftet med en utredning och information kring deras arbete är mera självklart för en vuxen, de har djupare förståelse. I samtal med barn måste information och beskrivningar om vad socialtjänsten, utredningar etc. är ligga på en lägre nivå så att barnet förstår anledningen till utredningen. Sättet en person tänker på, är försedd av det språket de använder, språket är därför en nödvändig förutsättning för tankar. Barn förvärvar koncept och kategorier i takt med att deras språk utvecklas (Burr, 2003). Begränsad förmåga till kommunikation, kan därför begränsa barnets förståelse för omvärlden. D framför att föräldrarna är starkare än barnet eftersom föräldrarna har förmågan att uttrycka sig bättre verbalt, välja rätt ord och kommunicera bättre än barnet. Detta gör det enklare för dem att ta till sig vad föräldrarna framför och att de följer föräldrarnas behov istället för barnets.

Även om vi har lyssnat på barnet så lyssnar vi sen föräldern... föräldrar har en förmåga att snygga till det och frisera orden lite bättre va... och så köper man historien där istället och så tappar man igen men vad är barnets behov i detta, umgänge med föräldern på de här villkoren är det barnets eller föräldrarnas behov, där är ofta såna t.ex. varför ska barnet ha umgänge med föräldern, kanske inte alltid för den vill eller behöver, utan att föräldern kanske har behov av det”

Föräldrar och socialsekreterare är vuxna och ingår i en grupp med ett gemensamt språk samt kultur. Föräldrar kan därför använda språket mer som ett sätt att uttrycka sig, som en social handling i socialsekreterares konstruktion av verkligheten. Att barn kan ha kommunikationssvårigheter kan innebära konsekvenser för barnet, t.ex. att föräldrars perspektiv, röst och behov oavsiktligt kommer i fokus (Burr, 2003). Enligt E samt D tas mer hänsyn till de vuxnas utsagor än barnets.

B påpekar att trots att barn har rätt att uttrycka sig så är det fortfarande vuxna runt omkring som beskriver barnet i utredningar. All kunskap samt beskrivningar om barn grundar sig på vuxna och i föräldrars situation, vilket kan leda till att barnen riskerar att bli försummade som egna individer i relation till vuxna (Näsman, 2004). D framför att när socialsekreterare har ett vuxenperspektiv blir det för många att man går in i ett föräldraperspektiv och att man går i föräldrarnas linje. D menar att samtidigt som man har ett barnperspektiv är det också viktigt att bibehålla ett vuxenperspektiv, eftersom de kan inte bara följa barnets vilja. Barnens uppfattning av sin livssituation blir ofta ifrågasatt samt bedömd som begränsade, därför behöver vuxna träda in och uttolka deras uttalanden samt ta

ansvar för barnets situation (Näsman 2004; 1995). D framför även att föräldrarna kan vara mer drivna och krävande, medan barnen kräver kanske inte att träffa föräldrarna. D uppger att de inte riktigt frågar barnen om det, vilket då kan leda att de tar föräldrarnas utgångspunkt istället.

En förälder kan ju ringa 10 gånger för barnet ringer ju aldrig själv. En förälder kan ringa och tjata om umgänge eller kontaktperson, och vi känner att bara vi hittar denna kontaktperson eller hur umgänget ska vara. I det läget kan man nästa tycka att det är föräldrarna som kräver att få träffa sina barn... barnen kräver inte att få träffa sina föräldrar och vill kanske inte det heller, vi frågar ju inte ens riktigt va. Då blir det igen att man hoppar in och tar utgångsläget från föräldrarna.

Barndom är en social konstruktion där vuxna har dominans och tolkningsföreträde (Näsman, 2004).

5.2.2.3 FOKUS PÅ FÖRÄLDRARS KAOS

Enligt E samt F händer det mycket i vissa familjer att föräldrarnas problem hamna i fokus istället och gör det svårt att sätta fokus på barnet behov. E framför att vissa föräldrar är så upptagna av sina egna liv att det blir svårt att sätta fokus på barnet.

I vissa familjer händer det så mycket hela tiden att vi inte hänger med i svängarna. Det kan vara problem i moderns kärleksliv t.ex. e.c.t. Föräldrarna har så mycket behov själva att de är så upptagna av sitt eget liv och sina egna konflikter som de kommer till oss med, att det blir svårt att sätta fokus på barnet... föräldrarna tar fokuset och talar om sina egna problem.

F uppger att det kan uppstå krockar när föräldrarna inte förmår att se barnets behov pga. av sina egna problem och att det är hennes uppgift att förmedla barnets behov. Hollanders (2005) samt Nyboms (2005) studier visar att en problematik i barnavårdsutredningar är att socialarbetare tenderar att bli upptagna med föräldrarna i ärendet. Barnets inflytande begränsas pga. av att föräldrarnas problem hamnar i fokus i socialtjänsten, vilket kan leda till att barnet själv försvinner i utredningsmaterialet (ibid).

Är det föräldrars kaos som är hindret för barnperspektiv eller kan det vara sättet socialsekreterarens hanterar föräldrars problematik? Enligt socialkonstruktionismen skapas olika sociala fenomen i interaktion mellan människor i sociala praktiker (Burr, 2003). Detta kan tolkas som att fokus på föräldrarnas problem skapas i interaktionen mellan socialsekreterare och klient.

5.2.2.4 BARN ÄR LOJALA

Sundell och Egelund (2007) påpekar att det finns en problematik som rör barnets blandade känslor och lojalitet mot föräldrar. D anser att vissa barn är lojala mot föräldrarna och uppger

information som de nästan hör att det är en efterrapning av en vuxen som har ”dikterat” vad barnet ska svara. D anser att barns lojalitet är en hindrande faktor, men även att det är mycket de får tolka själva i barns uttalande t.ex. barnets kroppsspråk och deras sätt att relatera till föräldrarna.

barn är lojala och man får läsa av, titta på kroppsspråk, uttryck, för en del barn uttrycker sig förutbestämt man kan nästan höra att det är en efterrapning av någon annan och då tänker man att det kan vara något de har hört. Men barn är mer spontana och man kan känna efter att det är det de själva man ser.

En fråga man kan ställa sig är hur socialsekreterare ska hantera frågor om barns lojalitet till föräldrarna? Hur vet man om det handlar om lojalitet eller om det är barnets faktiska vilja? Verkligheten skapas genom hur vi uppfattar den, hur vi ser den och utifrån vilket perspektiv vi konstruerar världen (Wenneberg, 2000). Kan vuxna ha en i förväg konstruerade uppfattning om att *barn är lojala mot sina föräldrar* som påverkar hur vi ser på barns uttalande? Enligt Näsman blir barns åsikter om sin livssituation blir ofta ifrågasatt pga. att barns uppfattningar om sitt eget liv bedöms begränsade, därför behöver vuxna träda in och uttolka deras uttalanden samt ta ansvar för deras situation (2004).

5.2.3 BARNAVÅRDSUTREDNINGARS KARAKTÄR

5.2.3.1 ”...VI ÄR SÅ INKÖRDA I VÅRT ARBETSSÄTT...”

C, D, E och F anser att det är viktigt att sätta barnet i fokus och flera hänvisar till BBIC som metod för att sätta barnet i fokus. C framför ”Vi jobbar utifrån den här BBIC och där har man barnet i mitten, det förutsätter att man har ett barnperspektiv” B påpekar att i tidigare utredningar skrev de mer utifrån föräldrarnas ord, medan nu med BBIC skriver de även vad barnet själv uttrycker. Rasmussons rapport har dock visat att begreppet barnets bästa inte används i analys, bedömning, eller i motivering av insats, eller hur barnens egna åsikter och önskemål beaktats (2004).

D lyfter fram vikten av att tala med barn och möta barnen där de befinner sig, utifrån deras tankegång för att inte förbi se barnen på grund av andra omständigheter. D framför att de är så ”inkörda” i sitt arbetssätt och vad de vill få ut av en utredning att det kan leda till att de missar barnets utgångspunkt.

Det är jätteviktigt att vi inte gör utredningar där vi missar prata med barnet. Vi pratar med alla sen pratar vi en jättekort tid stund med barnet kanske bara och sen tycker vi att vi fick dålig kontakt med barnet och så blev det inte så mycket mer av det...utan man måste utgå från barnet där barnet befinner sig och möta det där liksom...utifrån deras tankegångar, för ibland är det så vitt skilt från oss

ju, de börjar prata om helt andra saker och så tappar man dem bara för att man inte är med. Vi är så inkörda i vårt arbetssätt...vad vi vill ha ut av en utredning så vi missar kanske barnets utgångspunkt”.

Detta kan tolkas som uttryck för externalisering, att socialsekreterare styrs av vanor som de inte har skapat utan som har funnits i institutionen och som de upplever att de måste följa, de legitimeras i uppfattningen att det inte finns annat sätt att göra (Berger & Luckmann, 1966). BBIC kan tolkas vara en ny vana som externaliseras och legitimeras för socialsekreterare.

D anser att det är viktigt att inte glömma bort barnet i BBIC -formulärets alla rubriker. Hon betonar att det är viktigt att ”kontra rubrikerna”, dvs. att alltid gå tillbaka till barnet för att inte tappa fokus på barnet. En fråga man kan ställa sig är om barnet är i fokus per automatik genom att använda BBIC? Kan BBIC omfattande innehåll och rubriker leda till att barnperspektivet hamnar oavsiktligt i skymundan? BBIC finns det utrymme att för barns utsagor, men BBIC hänvisar inte hur barn ska eller bör involveras i utredningsprocessen (Calder, 2003).

A och E lyfter även fram filmning av barnsamtal som ett bra tillvägagångssätt, eftersom det kan vara en väckarklocka för många föräldrar att se sitt barn uttrycka tankar som de kanske inte kände till. B tar upp att de använder nallekort (52 st. bilder på nallar som skildrar olika känslotillstånd), eller att barnen får rita, så att de på ett enklare sätt kan uttrycka känslor. Enligt B kan det vara enklare för barnet att träffa en dem om de får fokusera på annat. Detta kan tolkas som subjektssyn på barn, socialsekreterare vuxna tar hänsyn till barnets kognitiva - och sociala förmåga samt barnets utveckling och mognad (Christensen & Prout, 2002).

5.2.3.2 FÖRÄLDRAPERSPEKTIV VID ANSÖKAN

C, D, A och E har en åsikt om att det är skillnad att arbeta med ärenden aktualiserade genom anmälningar respektive ansökningar när det gäller barnperspektivet. A, E och D anser att det är enklare att följa ett barnperspektiv vid ansökningar medan C och E framför att det är enklare vid anmälningar. A samt D lyfter fram att det blir en annan ingång i ansökningar, eftersom föräldrarna själva vill ha kontakt med socialtjänsten. Familjer som aktualiseras genom en anmälan känner ofta stress, stigmatisering och är ofta inte inställda på att vara aktiva i barnavårdsutredningen (Corby, 1987). D påpekar däremot att ibland kan det i ansökan bli mer ett föräldraperspektiv då det är föräldrarna som söker stöd t.ex. avlastning, men att det kanske inte är något som barnet har behov av. D menar att istället borde det kanske sättas in en stödsats för föräldern så att de orkar ta hand om sitt barn, eftersom många gånger är det inte barnets behov att komma till en stödfamilj.

Det handlar ofta att föräldrarna vill ha en stödfamilj till barnen och oftast är det inte ett barnperspektiv i det utan många gånger är det föräldraperspektiv i det.. om man vänder på det, vad är det ditt barn behöver?, ja barnet behöver kanske mer stimulans och mer av de och detta.. ja men är det inte du som förälder som ska tillgodose det behov?... nej men jag orkar inte..nej. Men vad ska du göra för att du ska orka?..då kanske man ska sätta en insats för föräldern istället..någon föräldergrupp så att man får energi så att man orkar ta hand om sitt barn. För många gånger är det inte barnens behov, de har inte bett om att komma till en annan familj och vara där varannan vecka. ”

Var går dock gränsen för vilka föräldrar som är berättigad till kontaktfamilj? Ska man tvinga barn att åka till en främmande familj pga. föräldern inte orkar med barnet? Är det barnets bästa eller föräldrarnas? Enligt socialtjänstlagen *skall hänsyn tas* till barnets bästa vid åtgärder som rör barn. Denna bestämmelse kan dock tolkas som att barnets bästa inte alltid är *avgörande* för beslut som fattas inom socialtjänsten (om det inte är LVU) (Rejmer, 2002).

D vidareutvecklar att i ansökningar utgår de ofta från det perspektiv som föräldrarna lägger fram och inte utreder grundligt om det inte framkommer oro. C anser barnperspektivet kan tas för givet i en ansökan och att det kan försummas när man träffar föräldrar som vill mycket. C framför att i en ansökan kanske man arbetar mer med föräldrarna, medan i anmälan betraktar de barn som ”det här måste man lyfta upp och hjälpa”.

Enligt Näsman (2004) är barndom en social konstruktion i en värld där vuxna har tolkningsföreträde samt dominans. All kunskap samt beskrivningar om barn grundar sig på vuxna och i föräldrars situation, vilket kan leda till att barnen riskerar att bli försummade som egna individer i relation till vuxna (ibid). Enligt E finns det dock en risk med att inte utreda på djupet i en ansökan. E anser att i ”ansökan kan man tro att det är enklare”, men där kan det komma upp information som föräldrarna inte har kännedom om eller känslig information, vilket kan leda till att föräldrarna inte vill ha kontakt längre med socialtjänsten. När föräldrar konfronteras av socialsekreterare upplever de att; de inte blir trodda, de känner inte till sina rättigheter eller hur utredningsprocessen ser ut, vilket leder till att de blir oroliga, upprörda och att de inte ville lämna upplysningar till socialsekreterare (Clever & Freemans, 1995)

5.2.3.3 BARNPERSPEKTIV VID TVÅNG OCH FRIVILLIGHET

A, C och E framför att det är enklare att bibehålla ett barnperspektiv när arbetet med klienterna sker under frivillighet. E samt F menar att relationen med föräldrarna ofta fungerar bättre vid frivillighet och att arbetet med föräldrarna är mer slitsamt vid tvång och de måste styra upp det mycket mer. Socialsekreterare som arbetar med myndighetsutövning har arbetsuppgifter som präglas av kontroll eller service (Ponnert, 2007). Tvångsvård sammankopplas med hög grad av kontroll och maktutövning förhållande till klienterna (ibid).

E samt C påpekar att vid tvång är det ännu viktigare att man behåller ett barnperspektiv

eftersom det blir tvång för barnet också. En fråga man kan ställa är om det verkligen blir tvång för barnet också om föräldrar inte samtycker? A understryker att barnperspektiv ska de följa både vid tvång och vid frivillighet men att kontakten med föräldrarna och barnen blir mer juridiskt reglerat vid tvång.

Socialsekreterare arbetar utifrån lagen som definierar och reglerar människors rättigheter, friheter och ansvar i samhället. Lagen är social konstruktion som producerar och reproducerar social ordning. Socialsekreterare konstruerar social ordning genom lagen (James & James, 2004). D anser dock att de utgår från barnets perspektiv mycket mer vid tvång. D menar att detta beror på att de arbetar med yngre barn och när det krävs tvång i dessa ärenden, är det rätt så illa i familjen, föräldrarna har stora brister och har kanske totalt tappat fokus på barnets behov. Hon anser att det då kanske blir automatiskt lättare för dem att ställa sig på barnets sida, titta mer på barnet eftersom barnen är svaga i dessa ärenden.

Det automatiskt lättare kanske för oss att ställa oss för barnets sida, de är svaga och kan inte ta för sig, så där tycker jag det är lättare... och man tittar mycket mer på barnet i de ärendena.

Enligt James och James (2004) är lagen en viktig funktion när det gäller synen på barndom och hur barndom utvecklas. Lagen är nyckelmekanismen som binder samman sociala strukturer, inklusive barndom och sociala praktiker, även samspel mellan barn och vuxna (ibid). Det kan tolkas som att LVU och Sol ger uttryck för olika sätt att arbeta med barn.

5.2.3.4 TIDSBRIST OCH HÖG ARBETSBELASTNING

A, C, F och D framför att tidsbrist och hög arbetsbelastning är en svårighet att bibehålla barnperspektiv. A framför att hög arbetsbelastning kan leda till att man följer rutiner och att utredningsprocessen inte blir lika genomtänkt samt planerat.

Det är svårt med hög arbetsbelastning, det påverkar för då har man inte lika mycket tid till samtal med barn. Och det blir kanske inte lika genomtänkt och planerat. Det blir lätt att man kör på rutiner så arbetsbelastningen är ett stort hinder.

Enligt Burr (2003) förklaras inte sociala fenomen, t.ex. hög arbetsbelastning, utifrån individens psykologiska faktorer eller förklaringsmodeller utifrån institutioner, samhället eller sociala strukturer. Individens beteende, försumlighet eller pliktförgätenhet skapas i interaktion mellan människor i sociala praktiker (ibid). Hög arbetsbelastning kan tolkas skapas i interaktion mellan socialsekreterare, klienter och andra aktörer. En fråga man kan ställa är om hög arbetsbelastning beror på organisations resurser eller om det beror på det

sociala arbetets karaktär, som präglas av sociala interaktioner med olika aktörer? E samt B anser att bristen på tid, att det inte finns tid för 2-3 barnsamtal istället 1-2 är hinder att bibehålla barnperspektiv. Studier visar att det råder hög arbetsbelastning, stress, resursbrist i barnvården och att det på grund av detta inte finns villkor för att följa socialtjänstens intentioner (SSR, 2006; Belger & Wånells, 1990). F anser att arbetsbelastningen leder till att de kanske inte alltid får tillräckligt med material för att ”fatta ett riktigt beslut” och att det är i efterhand de får reda på om det var rätt beslut eller inte.

Arbetsbelastningen är ett hinder ...att man kanske inte alltid får fram så mycket material så att man kan fatta ett riktigt beslut, så vet man aldrig det förrän i efterhand om det var rätt eller inte de beslut man har fattat. Det gäller främst information från barnen men även föräldrarna, för en utredning är en pågående process ...

Socialsekreterares beslutsfattande utgår i regel från en kunskapsrationalitet grundad på organisations policy och sskr personliga värderingar. Social barnvård kan likna en brokig samling av kunskap, ”common sense”, kulturella preferenser, regler och moral (Egelund (1997). Kan detta vara orsaken till att socialsekreterare upplever att de inte alltid har tillräckligt med material för att fatta beslut? Eller kan det bero på att beslutsunderlaget bygger på samtal, att socialsekreterare får ta del av andra personers konstruktioner och uppfattningar av verkligheten? Vi konstruerar vår verklighet utifrån våra egna koncept, referensramar och kategorier, vilket leder att kunskap är kontextbunden och subjektiv (Burr, 2003).

5.2.4 SAMMARBETES BETYDELSE

5.2.4.1 SAMMARBETE MED FÖRÄLDRAR-GYNNAR BARNPERSPEKTIV

F, B, A och C lyfter fram samarbetet med föräldrarna som en viktig faktor för att bibehålla ett barnperspektiv. Enligt Rasmusson (2006) förutsätter samarbete mellan myndigheten och familjen att båda parterna försöker uppnå ömsesidiga samt tydliga mål. F påpekar att när relationen till föräldrarna fungerar är det även enklare att bygga en relation till barnen, träffa dem och t.ex. familjehemmet samt att arbeta med ärendet. A framför att deras arbete är att skapa allians med föräldrarna och försöka skapa samarbete även om de inte håller med dem.

Vårt jobb är att skapa allians med föräldrarna, sen behöver man inte hålla med dem, man kan tycka att de har stora brister och tom ganska otrevliga och obehagliga men man får på nått sätt ändå skapa allians och se om man på nått sätt kan få till något samarbete.

Enligt Ponnert (2007) försöker socialsekreterare arbeta upp en arbetsallians med föräldrarna och bevara en god kontakt till föräldrarna. A är dock motsägelsefull då hon ena sidan menar

att barnperspektivet faller om man inte får till ett samarbete, å ena sidan att barnperspektiv ska de kvarhålla oavsett vad som händer.

Men det går inte alltid och då faller hela barnperspektivet. Men barnperspektiv ska man ha hela tiden, det ska ju vara som en röd tråd man ska ha hela tiden vad som än händer, sen är det inte alltid det blir som man vill, resultatet hur ska man säga... utgången i en utredning... att det tillgodoser barnets behov... men man har ändå ett barnperspektiv”.

A uppger att de ibland gör bedömningar att föräldrarna är i behov av stödinsatser, men att föräldrarna inte instämmer, har inte tid, prioriterar annat eller så anser de att det är barnen som behöver stödinsatser istället. En fråga man kan ställa sig är om ett barnperspektiv är avhängande på samarbetet med föräldrarna? Enligt Rasmusson (2006) kan samarbete mellan föräldrar och socialsekreterare inte ske på samma villkor, eftersom det är i regel myndigheten som fastställer villkoren och som är beslutsfattare. A påpekar att det är svårt med barnperspektiv när föräldrarna inte medverkar för då kommer de ingen vart och barnen kan inte få den hjälp det är i behov av, tills det blir så allvarligt att det aktuellt för LVU.

Trots att socialsekreterares arbete omfattar maktutövning samt myndighetsutövning visar forskning att de ofta känner maktlöshet och uppgivenhet (Billquist 1999). Även F samt B påpekar att när föräldrar inte vill samarbeta och avböjer insatser har de inga redskap att göra något om det inte finns LVU förhållande och då måste de släppa ärendet. Syftet med lagen är att det ska formalisera och/eller försöka hindra konflikter och underlätta sociala interaktioner genom att reglera relationerna mellan olika delar av sociala system (James & James (2004). F framför att detta kanske kunde ändras med någon lagändring och någon form av mellantvång.

Man försöker motivera men sen kan man inte göra mer, sen får man lämna det ...sen får det komma in en ny anmälan. Det kommer ofta in nya anmälan där får man nästan hoppas på att det kommer en ny anmälan inom nått år eller så. Det är svårt med dessa fall. Detta hade kunnat ändrast med någon lagändring, jag vet inte riktigt hur men att man på nått viss kunde ...mellantvång kanske.”

En svårighet finns för socialsekreterare att bedöma vad en påtaglig risk för barn innebär och lagändringar skulle kunna underlätta riskbedömningar (Claezon, 1987). B framför att lagarna de styrs av är inte formade för att fånga in denna problematik, utan de är formade för problem som t.ex. ungdomar som missbrukar och misshandlar, eller omsorgsvikt och misshandel när det gäller små barn. Med denna problematik menar hon gråzonen, mellan Sol och LVU. Där behov för stöd finns men att samtycke saknas och förhållande för LVU föreligger inte.

De lagarna som vi styrs av är inte anpassade av denna form av problematik ...det mesta är ju utformade för tonåringar som knarkar och slår ner folk, och för yngre barn är det omsorgsvikt och misshandel, sen finns det mycket problematik som inte omfattas, man kan få till det genom LVU ...och sånt man måste tänka till och det blir svårare. Lagarna är uppbyggda på ett visst sätt.

Ponnert (2007) resonerar kring om svårigheten beror på lagstiftningen eller om det är socialsekreterarnas ofta komplicerade relation till föräldrarna samt deras beroende av föräldrarnas samarbetsvilja? En fråga man kan diskutera är om samarbetet med föräldrarna är nödvändigt för utredningsprocessen, eller om det behövs pga. avsaknad av andra redskap? Nordlanders (2006) lyfter fram att forskning visar att lagen har en underordnad roll när åtgärder beslutas, utan att det är socialsekreterares bild av klienten samt den egna erfarenheten som påverkar utredningsarbetet.

5.2.4.2 ”MER BARNPERSPEKTIV FRÅN ANDRA MYNDIGHETER”

Samarbete mellan professioner är idag en självklarhet inom barnavården (Sundell & Egelund, 2007). Studier av Glisson och Hemmelgarn (1998) samt Bell (1999) har dock visat att samarbete är svårt att skapa, att resultatet är tveksamt och att samarbete kan minska hjälpen till klienter. D samt F anser att ett hinder för att bibehålla barnperspektiv är att socialförvaltningens uppfattning om barnperspektivet kan skilja sig från andra instansers, vilket kan skapa motsättningar. D framhåller att det kan råda perspektiv som bygger mer på kollektiv t.ex. fokuserar skolan mera på gruppen än på det individuella perspektivet. F påpekar att rätten ibland kan sakna helt barnperspektiv och ”köra över barnen”. Rätten har en viktig funktion när det gäller synen på barndom och hur barndom utvecklas, då den rättsliga ordningen definierar barndom och hur barns vardagsliv konstrueras samt regleras genom lag (James & James, 2004).

F uppger att nämndemän kan framföra att ”någon måste skärpa sig” eller att det är ”synd om någon”, de ser inte hela problematiken enligt F och hon anser att det kan bero på att de inte har samma utbildning som socialsekreterare. Lundström och Sunesson framför att socialsekreterare har inflytande över sitt arbete, men att de är mindre autonoma i förhållande till politiska samt andra intressen (2006). Enligt D borde socialtjänsten vara bättre på att ställa krav på andra myndigheter att hålla barnperspektiv, eftersom hon anser att barn kan bli väldigt utsatta för olika institutioner. D menar att barn kan ”nagelfaras”, bli förhörda av okända människor vid flera tillfällen och blir kanske tillsagda att bli medgörliga. Enligt D är det inget barnperspektiv och hon betonar att de borde tala om för andra myndigheter att ” så här gör vi inte, det ligger inte i barnets bästa, vi måste göra på samma sätt så att det blir mer

på barnets villkor”. Hur professionella uppfattar världen skapas och upprätthålls i sociala processer. Kunskap produceras i sociala interaktioner där professionella konstruerar gemensamma sanningar och kämpar om vad som är sanningsenligt och felaktigt (Burr, 2003). D framför att det behövs mer barnperspektiv från andra myndigheter och att de måste bli bättre på att påminna sig själva om att bibehålla barnperspektiv och ställa krav på andra att följa barnets bästa.

Så kanske lite mer barnperspektiv från andra myndigheter, även från skola. För då är det svårt för oss också, där borde vi vara bättre på att påminna oss själv..vilket perspektiv har jag nu, vilken stol har jag flyttat mig på..vill jag samarbeta bra med skolan, eller med polis. Man tappar det lite istället för att vara mer just och säga så här gör vi inte det ligger inte i barnets bästa vi måste göra på samma sätt, så att det blir mer på barnets villkor.

En fråga man kan diskutera är vad socialtjänsten har för roll i konstruktionen av barnperspektiv i samhällets olika instanser? Förklaringar avseende fenomen bygger på dynamiken i sociala interaktioner. Fokus är på hur fenomen eller en viss kunskap har skapats av professionella i interaktion. Kunskap betraktas därför inte som något en person har eller icke har, utan som något professionella skapar tillsammans (Burr, 2003). Kunskap avseende barnperspektiv kan således konstrueras i sociala interaktioner mellan professioner.

D framför att samverkan med andra aktörer kan leda till stress, eftersom det kommer tryck från olika håll bland annat skola, BUP och föräldrarna. Detta kan leda till att det blir enkelt att förlora fokus på barnet och hur situation påverkar barnet. Icke-samarbete kan medföra till att arbetet blir mer flexibelt och ansvarfördelningen blir tydligare, eftersom samarbete kan minska socialsekreterarens upplevelse av ansvar för barnet (Glisson & Hemmelgarn;1998; Bell, 1999). Enligt Lundström och Sunesson (2006) har professioner inom t.ex. skola eller hälsovård en stark och ofta en överordnad position i förhållande till socionomer. I dessa organisationer kan det ofta uppstå konflikter avseende vilka förklaringsmodellen och perspektiv ska gälla. C och D framhäver att det finns en risk att man går miste om barnperspektiv vid nätverksmöten, där en grupp vuxna diskuterar och beslutar om barnets liv. C menar att vid dessa tillfällen kan det enkelt att vuxna utgår från sina egna funderingar, tankar och hur det underlättar för dem. Kunskap samt beskrivningar om barn och barndom grundar sig på vuxna och i föräldrars situation, vilket kan leda till att barnen riskerar att bli försummade (Näsman, 2004).

5.2.4.3 SAMMANFATTNING

Resultaten visade följande svårigheter samt möjligheter i tillämpningen av ett barnperspektiv enligt socialsekreterarna. Barnets ålder kan både vara en möjlighet samt svårighet i

tillämpningen, då en del anser att det enklare med äldre barn pga. kommunikationsfärdigheter, och andra med yngre eftersom de kan vara enklare att se om de far illa. För äldre barn kan det även i många fall bli ett ”uppförandeperspektiv” istället. Även när det gäller arbete baserad på frivillighet samt tvång, har socialsekreterare olika åsikter om vilken form av aktualisering de upplever som hinder respektive möjlighet. Resultaten visade dock att vid ansökan kan det bli ett mer föräldraperspektiv och att ärendena utreds mindre noggrant. Resultaten visade att samarbete med föräldrar anses vara en möjlighet för att bibehålla barnperspektiv i arbetet. Hinder upplevs vara att; föräldrarna har starkare position än barnet genom att föräldrars utsagor väger tyngre, föräldrar kan uttrycka sig bättre verbalt, barns lojalitet och föräldrars kaos. Resultaten visade även att samarbete med andra myndigheter och ett helhetsperspektiv inte alltid gynnar barnet, det kan leda till att barnsets perspektiv och rättigheter inte alltid är avgörande. Även tidsbrist och hög arbetsbelastning upplevs vara en svårighet. Möjligheter för att bibehålla barnperspektiv uppges vara BBIC, nallekort, filmning eller ritning.

6 AVSLUTANDE DISKUSSION

Syftet med denna studie var att förstå och analysera innebörden av begreppet barnperspektiv i social barnavård ur socialsekreterares perspektiv. Mina frågeställningar var; Vilken innebörd tillskriver socialsekreterare begreppet barnperspektiv? Vilka eventuella möjligheter uppger socialsekreterarna att de upplever i tillämpningen av ett barnperspektiv? Vilka eventuella hinder uppger socialsekreterarna att de upplever i tillämpningen av ett barnperspektiv?

Jag kommer att presentera samt fördjupa mig i tre resultat som framkommit i uppsatsen. Det första resultat jag vill diskutera närmare är att socialsekreterarna hänvisar till BBIC som metod för att sätta barnet i fokus. En socialsekreterare i uppsatsen förmedlade att de arbetar utifrån BBIC och det förutsätter att man har ett barnperspektiv. Kan det dock finnas en risk med att barnperspektivet tas för givet när socialsekreterare arbetar med BBIC? Den engelska forskaren Calder (2003) påpekar att BBIC är ett utredningsformulär som möjliggör utrymmen för att dokumentera barns utsagor. Det hänvisar dock inte till metoder för hur barn kan eller bör involveras i utredningsprocessen (ibid).

En socialsekreterare i min uppsats lyfte fram att det är viktigt att inte glömma bort barnet i BBIC -formulärets alla rubriker och att det är viktigt att alltid gå tillbaka till barnet för att inte tappa fokus på barnet. Kan omfånget på BBIC, med omfattande rubriker och

formulär, i själva verket leda till att fokus läggs mer på det administrativa arbetet än på barnet? Rasmussons utvärdering (2004) visade att många socialsekreterare ansåg att BBIC är omfattande, detaljreglerad och att det kan vara besvärligt att handskas med de olika begreppen samt parametrarna, tekniskt svårhanterligt och tidskrävande. En del socialsekreterare i Rasmussons (2004) rapport anser att de administrativa kraven har lett till att det läggs mindre tid på direkta klientarbetet (ibid). Resultaten har även visat att begreppet barnets bästa inte används i analys och bedömning, i motivering av insats, eller hur barnens egna åsikter och önskemål beaktats (ibid). Engelska utvärderingar har funnit att socialarbetare anser att de inte har tillräckliga teoretiska kunskaper för att formulera en analys utifrån olika faktorerers inverkan på barnets utvecklingsmöjligheter (Clever, Walker & Meadows 2004). Rasmusson (2006) påpekar att tanken med BBIC är att det ska motsvara de krav som kunskapsbaserat socialt arbete förutsätter. Dokumentationssystemet framför även en teoretisk kunskapsbas för den sociala barnvården. Rasmussons rapport (2004) visar dock att det finns blandade känslor avseende BBIC hos socialsekreterare och att en del kommuner inte använder de ursprungliga formulären utan egna "BBIC- inspirerade" mallar som upplevs mer lätthanterliga. Detta väcker frågan hur BBIC implementeringens slagkraft påverkas och målet att få ett enhetligt, kunskapsbaserat system i svensk barnvård?

Sunesson (2000) anser att den professionellas redskap kan betraktas som materialiserad kunskap som är utvecklad och anpassad till en viss uppgift. Redskapet måste framträda som effektivt, användbart och professionen måste kunna förklara för sig själv och andra varför redskapet används och varför det fungerar. Förklaringen ska bygga på de resonemang professionella har lärt sig i sin utbildning. Denna koppling till forskning skapar grunden för en professions utveckling (ibid). Detta kan tolkas att BBIC inte kan ersätta professionella färdigheter utan att formuläret skall uppfattas som ett professionellt redskap avsedd att underlätta utredning, dokumentation och beslutsfattande. För att betrakta BBIC som ett professionellt redskap som kan skapa grund för professionens utveckling, anser jag att det är av vikt att BBIC betraktas som sådan i samtliga kommuner i Sverige och att formuläret används på ett enhetligt sätt. En intressant forskningsfråga kan vara om barns utvecklingsmöjligheter påverkas om de utreds utifrån BBIC eller en annan utredningsmetod? (ex en longitud studie). Eller om brukare upplever någon skillnad?

Det andra resultatet jag vill fördjupa mig i är att samtliga socialsekreterare belyser aspekten av barns rätt att göra sin röst hörd som en viktig utgångspunkt i ett barnperspektiv. En socialsekreterare i min uppsats anser dock även att det vid en del utredning kan vara barnperspektiv att "hålla sig undan" och inhämta information från andra aktörer. Det senaste

var för mig ett oväntat resultat, särskilt då barnavårdsutredningar har kritiserats för att barnen inte kommer till tals och att tonvikten ligger på de vuxna (Sundell och Egelund 2001). Även då barnet röst betonas i både barnkonventionen och socialtjänstelagen.

Gunilla Wilhelmsson är legitimerad psykolog, specialist i kliniskt psykologi, lärare vid Göteborgs universitet och har arbetat med barn och deras familjer i 30 år. Wilhelmsson (2010) framför i en föreläsning om barnperspektiv i barnavården, att barn har *rätt att tala* och *lyssna*, men även *rätt att inte tala* och *inte lyssna*. Hon anser att en del barn ska skonas från att vara informanter och pressen det innebär, när det redan finns tillräckligt med information för att fatta ett beslut. Wilhelmsson (2010) anser att det inte alltid är till gagn för barnet att vara informant åt socialsekreterare, särskilt när det gäller känslor om lojalitet mot föräldrarna. Barns röst kan ge konsekvenser barnet inte önskar. Wilhelmsson (2010) menar att innan man kan betrakta barn som informationsgivare måste socialsekreterare veta; syftet utredningen, meningen med ett barnsamtal, dvs. är det meningsfullt att barnet ska höras, vilken betydelse det har för barnet att höras, om barnet besitter en unik information, eller om man redan har tillräckligt med information. Utifrån detta ska socialsekreterare ta ställning till om barnen ska delta eller inte delta. Enligt dessa resonemang kan det således vara barnperspektiv att *inte tala* med barn och *inte delge barn information*.

Jag anser att dessa är intressanta resonemang som sätter syftet med barnets delaktighet till sin spets. Har socialsekreterare barnsamtal för barnets skull? Eller är det för att ha ”ryggen fri”, eller för att följa rutiner?

Wilhelmssons (2010) ståndpunkter kan dock tolkas stå i strid med en del forskare bl.a. Näsman (2004), Sundell och Egelund (2001), Hollander (2005), Friis (2008) samt Matsson (2008), som samtliga betonar vikten av att barn ska ha rätt att göra sin röst hörd och rätt att ta del av information. Matsson (2006) använder två begreppspar för att bedöma vad som empiriskt är barnets bästa i det enskilda fallet; *barnets behov* och *barnets intressen*. Inhämtandet av information om barnets intressen kräver alltid att uppgifterna kommer från barnet (ibid). Även socialsekreterarna i min uppsats lägger vikt vid att barn har rättigheter att göra sin röst hörd, att ta del av information, och att det är viktigt att de får veta vad barnet tycker och känner.

Ovanstående kan tolkas som ett uttryck för att barnperspektiv är ett mångtydigt begrepp. Min uppsats bekräftar således flera tidiga forskningsresultat i området, bl.a. Andersson & Aronsson forskning att det finns olika tolkningar av begreppet barnperspektiv, som inte alltid stämmer överens med varandra (2004). Begreppet barnperspektiv kan till exempel inrymma både barnets eget perspektiv, men också professionellas tolkningar av

barnets bästa, barnets rätt, barnets behov, utsagor och röst(Halldén, 2003; Aronsson, 1996). En intressant fråga att studera närmare kan vara om socialsekreterarens tolkning av barnperspektiv påverkar utredningens utfall och barnets utvecklingsmöjligheter. Behövs det en enhetlig definition av barnperspektiv i social barnavård? Eller är tolkningen av barnperspektiv en del av socialsekreterares handlingsutrymme? Är det rättsäkert med ett mångtydigt barnperspektiv i barnavården?

.....Det tredje jag vill diskutera närmare är även att socialsekreterarna i min uppsats lyfter fram att; samarbete med andra myndigheter, Sol: s helhetsperspektiv och otydliga begreppet som t.ex. barnets bästa samt barnperspektiv, och föräldrars starkare juridiska samt sociala position gentemot barn, som hindrande faktorer för att tillämpa ett barnperspektiv. Detta väcker frågor om barnperspektiv motverkas av det sociala arbetets utformning, karaktär samt organisering? Enligt Rasmusson (2004) har socialtjänstlagen en dubbel målsättning: att skydda barn och att arbeta för barns generella välfärd. Detta leder till ett spänningsförhållande och till att socialarbetare får ett dubbelt uppdrag, både att skydda barn samt erbjuda stödinsatser samt myndighetsutövning och social kontroll. Detta kan begränsa möjligheterna att möta barn på likvärdig grund (ibid).

Enligt Östberg (2010) har den svenska barnavården utvecklats och formats ur de gamla Fattighusen. Barnavården har därför av tradition inte haft ett barnfokus, utan fokus har varit på att stödja föräldrar till att bli kapabla och kompetenta att ta hand om sina barn. Enligt Östberg (2010) präglar denna tradition fortfarande socialtjänsten som organisation och därför är det svårt att ha ett ”riktigt” barnfokus i socialtjänsten. Ett barnfokus kräver en barnvänlig miljö, tid och närhet, vilket inte kan sammankopplas med en effektiv och byråkratisk handläggning (ibid).

REFERENSER

Allwood, Carl (red) (2004). *Perspektiv på kvalitativ metod*. Studentlitteratur. Lund

Akademikerförbundet SSR (2006). *Socialsekreterares arbetsituation Våren 2006*. Stockholm: Akademikerförbundet SSR.

Andersson, G. & Swärd, H. (2007). *Barn utan hem. Olika perspektiv*. Danmark: Studentlitteratur.
Andersson, Gunvor & Aronsson, Karin (red) (2004) "Livsdramer, Kunskap och barnets röst" i
Andersson, Gunvor & Aronsson, Karin (red) *Haverier i social barnavård* (2004). Gothia AB.
Stockholm.

Aronsson, Karin (1996) "Om barns rätt och barns bästa" i Andersson, Gunvor et al. (1996) *Barnet i den sociala barnavården*. CUS och Liber AB. Stockholm.

Bartly, Kristina (1998) *Barnpolitik och barnets rättigheter*. Sociologiska institutionen Göteborgs Universitet.

Begler, A-M Wånell, S.E (1990). Omhändertagande av barn och ungdom. Socialdistrikt 7, skarnäck och 9, södra Farsta. Socialtjänst i Stockholm.

Berger och Luckmann (1998) *Kunskapsociologi: hur individen uppfattar och formar sin sociala verklighet*

Bell, M. (1999). Working in partnership in child protection; the conflicts. *British journal of social work*, 29.

Billquist, Leila (1999). *Rummet, mötet och ritualerna. En studie av socialbyrån, Klientarbetet och klientskapet*. Göteborg: Institutionen för socialt arbete, Göteborgs universitet.

Brannen & O'Brien (1995) (Artikel: Childhood and the sociological gaze: paradigms and paradoxes)

Burr, V. (2003) *Social Constructionism*. New York: Routhledge.

Calder, M C (2003), The Assessment Framework: A Critique and Reformulation. I : Calder, M C & Hackett, S. (red) *Assessment in child 107 care. Using and developing frameworks for practice*, Russell House Publishing.

Claezon, Ingrid (1987). *Bättre beslut. En studie av socialsekreterarnas handläggning av omhändertagande av barn*. Umeå: Umeå universitet.

Cleaver, H. & Freeman, P (1995). Parental perspective in case of suspected child abuse. London: HMSO

Cleaver, H., Walker, S., with Meadows, P. (2004), *Assessment Framework: A structured Approach to Assessing Children's Needs and Family Capacities*, London: Jessica Kingsley.

Corby, B. (1987). Working with child abuse. Milton Keynes. Open University press.

Egelund, Tine (1997). *Beskyttelse af barndomen. Socialforvaltningens risikovurdering og indgrep*. Köpenhamn: Hans Reitzels forlag.

- Friis, Eva (2008) *Sociala utredningar om brottsutsatta barn- målgrupp, handläggning och insatser*. Rättssociologiska enheten i Lund
- Gilje, Nils & Grimen, Harald (1992) *Samhällsvetenskapernas förutsättningar*. Daidalos AB. Göteborg.
- Glisson, C & Hemmelgarn, A. (1998). The effects of organizational climate and interorganizational coordination on the quality and outcomes of children's service system. *Child abuse & neglect*, 22.
- Halldén, Gunilla (2003) *Barnperspektiv som ideologiskt eller metodologiskt begrepp*. Tema Barn, Linköpings universitet. Pedagogisk Forskning i Sverige, årg. 8, nr 1–2, s 12–23.
- Hollander, Anna (2005) Lagens konstruktion underlättar inte tolkning av barnets bästa. *socionomen* 4/2005
- Jacobsson, K. & Meeuwisse, A. (2008) Fallstudieforskning. I A. Meeuwisse, H. Swärd, R. Eliasson-Lappalainen & K. Jacobsson *Forskningsmetodik för socialvetare*, sid. 41-56. Stockholm: Natur och Kultur
- James, Allison och James, Adrian L. (2004) *Constructing Childhood. Theory, Policy and Social Practice*. New York: Palgrave Macmillan.
- James, Allison och Prout, James (1990) "Re-Presenting Childhood: Time and Transition in the Study of Childhood" i James, A. och Prout, J. (red.): *Constructing and Reconstructing Childhood*. London: The Falmer Press.
- James, Allison och Prout, James (1990) "A new paradigm for the Sociology of Childhood? Provenance, Promise and Problems" i James, A. och Prout, J. (red.): *Constructing and Reconstructing Childhood: Contemporary Issues of Childhood*. London: The Falmer Press.
- Levin, Claes (2008): "Att undersöka 'det sociala' – några ingångar" i Meeuwisse, Anna, Lundström, Tommy & Sunesson, Sune (2006) "Socialt arbete utförs i organisationer" i Meeuwisse mfl (red) (2006). *Socialt arbete; en grundbok*. Natur och kultur.
- Sunesson, S. (2000), "Välkommen till ett yrke" i: Meeuwisse, A., Swärd, H. & Sunesson, S. *Socialt arbete en grundbok*, Stockholm: Natur och Kultur.
- Swärd, Hans, Eliasson-Lappalainen, Rosmari & Jacobsson, Katarina (2008) *Forskningsmetodik för socialvetare*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Mattson, Titti (2006): *Barnet som subjekt och aktör- en rättslig studie om barn i familjehem*. Ilustius Förlag AB. Uppsala.
- May, Tim (2001): *Samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur.
- Nordlander, Lars (2006). *Mellan kunskap och handling. Om socialsekreterares kunskapsanvändning i utredningsarbetet*. Umeå: Umeå universitet.
- Nybohm, (2005). Artikel: Visibility and "child view" in the assessment process of social work: cross-national comparison.
- Näsman Elisabet (2004) "Barn, barndom och barn rätt" i Lena Olson (2004) *Barns makt*. Justus Förlag
- Ponnert, Lina (2007) *Mellan klient och rättsystem; tvångsvård av barn och unga ur socialsekreterares perspektiv*. Lunds Universitet, Socialhögskolan

- Prout, Alan (2000): "Childhood Bodies: Construction, Agency and Hybridity" i A. Prout (red.) *The Body, Childhood and Society*, London: Macmillan Press Ltd
- Rasmusson, Bodil (2004:1) *Meddelanden från Socialhögskolan Barnavårdsutredningar på nya grunder*. Socialhögskolan Lunds Universitet.
- Rasmusson, Bodil (2006) *Meddelanden från Socialhögskolan 2006:2: Barnperspektiv i den sociala barnvården Forsknings- och utvecklingsarbete inom ramen för projekt Kunskapsbaserad socialtjänst*. Lunds Universitet Socialhögskolan. Lund
- Rasmusson, Bodil (2004) *Meddelanden från Socialhögskolan 2004; Barnavård på nya grunden*. Lunds Universitet Socialhögskolan. Lund
- Rejmer, A. (2003) *Vårdnadstvister : en rättsociologisk studie av tingsrätts funktion vid handläggning av vårdnadskonflikter med utgångspunkt från barnets bästa*. Lunds universitet, Sociologiska institutionen. Avhandling.
- Rosen, Aaron (1994). "Knowledge Use in Direct Practice". *Social Service Review*, 68 (4):561-577.
- Sahlin, I. (2002) Sociala problem som verklighetskonstruktioner. I A. Meeuwisse & H. Swärd (Red), *Perspektiv på sociala problem (pp. 109-129)*. Stockholm: Natur och Kultur
- Socialstyrelsen (2006). *Barn och unga i socialtjänsten. Utredda, planera och följa upp beslutade insatser*. Stockholm
- Socialstyrelsen (2010. 05. 23 kl. 13.05)
<http://www.socialstyrelsen.se/barnochfamilj/bbic/Sidor/licens.aspx>
- Sundell, K. & Egelund, T. (2007). *Barnavårdsutredningar, en kunskapsöversikt*. Stockholm: Gothia
- Thomassen, Magdalene (2008): *Vetenskap, kunskap och praxis – introduktion i vetenskapsfilosofi*. Svenstrup Danmark: Bookprint A/S.
- Thurén, Torsten (1997). *Källkritik*. Stockholm: Almqvist & Wiksell
- Thuren, Thorsten (2008): *Vetenskapsteori för nybörjare*. Liber AB
- Wilhelsson, Gunilla (2010. 04.29, kl. 8-16.00) *Föreläsning i Kristianstad: Barnperspektiv i barnvården*
- Östberg F (2010) *Bedömningar och beslut; från anmälan till insats i den sociala barnvården*. Stockholms Universitet

BILAGA 1.; Intervjufrågor

1. Innebörden av barnperspektiv

- Hur tolkar du begreppet barnperspektiv? *Vad innebär det för dig? Vad skiljer barnperspektiv från vuxen perspektiv?*
- Hur tänker du kring barnperspektiv i barnavårdsutredningar? *Vilken roll har barnet i barnavårdsutredningar?*
- Vilka rättigheter har barn när de är föremål för sociala barnavårdsutredningar? *Vilka rättigheter anser du är de mest viktiga i barnavårdsutredningar?*
- Hur kan barn göras delaktiga i barnavårdsutredningar? *Hur aktiva/delaktiga anser du att de bör de göras?*

- Hur tolkar du innebörden av att betrakta barn som självständiga aktörer? *Vad innebär det i praktiken? Vilka fördelar och/eller eventuella risker anser du kan finnas med att ha ett aktörsperspektiv på barn?*

2. Svårigheter och möjligheter i tillämpningen av barnperspektivet

- Hur arbetar du för att följa ett barnperspektiv i barnvårdsutredningar? *Kan du ge något konkret exempel?*
- Vilka möjligheter respektive svårigheter upplever ni att ni har med att följa ett barnperspektiv i arbetet? *Är det någon skillnad beroende på om ärendet gäller:
-anmälan/ansökan?
-tvång frivillighet?
-yngre barn/tonåringar?*
- När är det svårt att bibehålla ett barnperspektiv? Ge exempel.

BILAGA 2; Informationsbrev till respondenterna

Lunds Universitet
Socialhögskolan

Hej!

Jag studerar på Socialhögskolan i Lund och ska nu skriva min magisteruppsats. Uppsatsen kommer att handla om socialsekreterares syn och tillämpning av barnperspektiv i barnvårdsutredningar. Jag söker därför tre socialsekreterare, socionomer i grunden, som vill delta i min studie och bli intervjuade. Intervjuerna kommer att utföras under januari- mars månad. Varje intervju kommer att ta ungefär 45 minuter. Intervjuerna kommer att aidentifieras för publicering, inga namn kommer att framgå i uppsatsen. Jag är tacksam för om ni kan skicka vidare denna förfrågan till era anställda så att de kan kontakta mig om de vill delta i studien. De som är intresserade kan kontakta mig via mail så fort som möjligt.

Tack på förhand

Med vänliga hälsningar

Mimoza Polisi

Epost: Mimozapolisi@live.co.uk